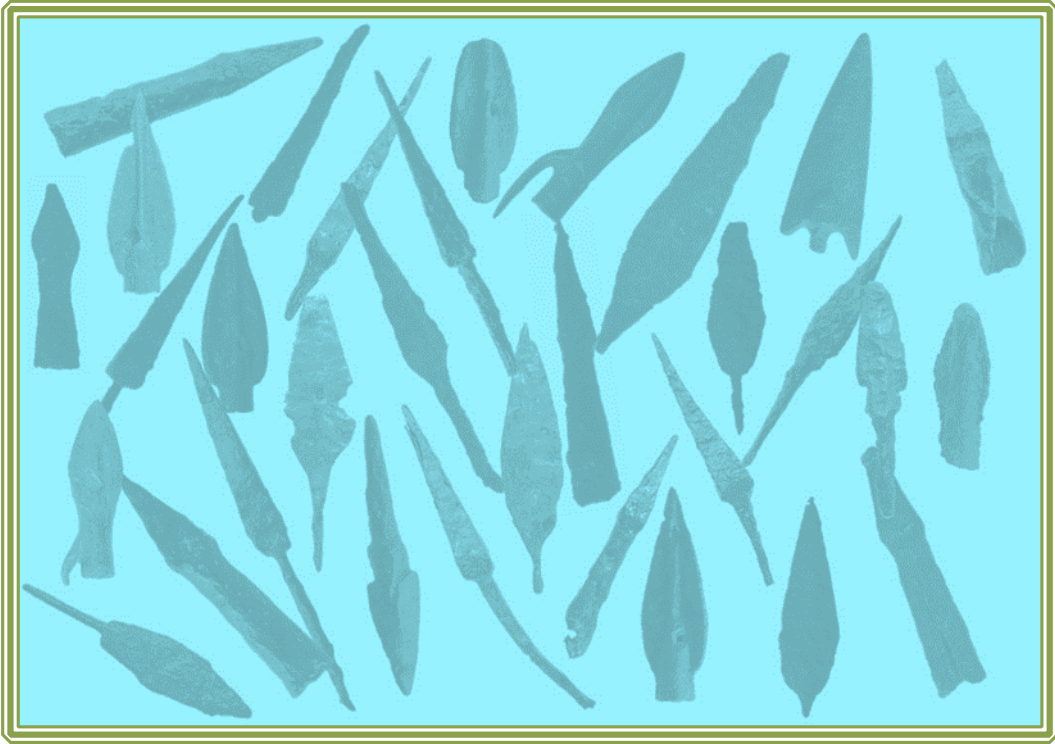

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi (MASROP E-Dergi)

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal (MASROP E-Dergi)

***Cilt 10 Sayı 14-15, (2016)
2017***

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi
(MASROP E-Dergi)

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal
(MASROP E-Dergi)

ISSN: 1307-4008

Bu dergi yılda 2 sayı (Nisan / Kasım) ve Türkçe olarak yayınlanır.

Cilt 10 Sayı 14-15, (2016)
2017

Oktay Ekinci anısına...

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

MASROP E-Dergi

Ulusal Hakemli bir E-Dergidir.

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal

MASROP E-Dergi is a National Referenced Journal

Yayın Sahibi / Publication Owner

Uğur Alanyurt

Yayın Kurulu Başkanı / Editor

Doç. Dr. Daniş Baykan

Elektronik Sayfa ve Grafik Tasarım / Web and Graphic Design

Selda Öztürk; Selçuk Öztürk

Dergi Tasarım / Journal Design

Öğr. Gör. (M. A.) Ceren Baykan; Doç. Dr. Daniş Baykan

Adres / Address

Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, I. Bina,
Kat 1, oda nu.: 106, Klasik Arkeoloji Laboratuvarı, Güllapoğlu Yerleşkesi,
22030, Merkez / Edirne

Telefon

0-284-235 95 27 Dâhili: 1202

Faks

0-284-235 95 22 (Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi)

E-posta / E-mail

masrop@masrop.org / masrop.e.dergi@gmail.com

İnternet Adresi / Web Address

<http://www.masrop.org>

ISSN: 1307-4008

Ön Kapak:

*Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı kapak görseli: Nif Dağı Kazı Arşivinden düzenlenmiştir
(Tasarım: Ceren Baykan © 2017)*

Arka Kapak:

MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştayı Makaleleri Hakemleri

Cilt 10 Sayı 14-15, (2016)

2017

Bu e-dergide yayınlanan makalelerin yayın hakkı saklıdır. MASROP E-Dergi'de yer alan makaleler tekil ve toplu şekilde dijital veya matbu olarak çoğaltılamaz. Yazılar ve görseller hiçbir şekilde ticari olarak kullanılamaz. Bilimsel yayınlarda kaynak gösterilerek alıntı halinde kısmi kullanımı mümkündür. Makalelerin görsellerinin bilimsel amaçlı kullanımı yazarının iznine bağlıdır. Makale görselleri kaynak gösterilmediği sürece yazarına aittir. Makalelerdeki yazın ve görsel içeriğin yasal sorumlusu yazarıdır.

© MASROP E-Dergi, 2017

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu
Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Yayın Kurulu Başkanı / Editor

Doç. Dr. Daniş BAYKAN

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Demet Binan (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Prof. Dr. Belkıs Dinçol (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Turan Efe (Bilecik Şeyh Edebali Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Bekir Eskici (Gazi Ü.)

Prof. Dr. Zeynep Koçel Erdem (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Prof. Dr. Sevgi Lökçe (Atılım Ü.)

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Mustafa Özer (Medeniyet Ü.)

Prof. Dr. M. Sacit Pekak (Hacettepe Ü.)

Prof. Dr. Ayla Sevim Erol (Ankara Ü.)

Prof. Dr. Nuran Şahin (Ege Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Gülsün Umurtak (İstanbul Ü.)

Prof. Dr. Asnu Bilban Yalçın (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Sennur Akansel (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Serdar Aybek (Celal Bayar Ü.)

Doç. Dr. Adnan Baysal (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Sedef Çokay Kepçe (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Özgü Çömezoglu Uzbek (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Lale Doğer (Ege Ü.)

Doç. Dr. Dinçer Savaş Lenger (Akdeniz Ü.)

Doç. Dr. Hamdi Şahin (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Ahmet Yaraş (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (Trakya Ü.)

Dr. Çiler Altınbilek Algül (İstanbul Ü.)

Dr. Emma Louise Baysal (Trakya Ü.)

Dr. Fatma Banu Çakan (İstanbul Ü.)

Dr. Baki Demirtaş (Trakya Ü.)

Dr. Kenan Eren (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Melda Ermiş (İstanbul Ü.)

Dr. Aliye Erol Özdizbay (İstanbul Ü.)

Dr. İlkan Hasdağlı (Trakya Ü.)

Dr. Ergün Karaca (Trakya Ü.)

Dr. Burcu Kırmızı (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Murat Özgen (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Aşkım Özdizbay (İstanbul Ü.)

Dr. Hüseyin Sami Öztürk (Marmara Ü.)

Dr. Müjde Peker (İstanbul Ü.)

Dr. Hasan Peker (İstanbul Ü.)

Dr. Deniz Sarı (Bilecik Şeyh Edebali Ü.)

Dr. Işık Şahin (Trakya Ü.)

Dr. Aksel Tibet (İFEA İstanbul)

Dr. Ayça Tiryaki (İstanbul Ü.)

Dr. Murat Türkteki (Bilecik Şeyh Edebali Ü.)

Dr. Fuat Yılmaz (Trakya Ü.)

Dr. Davut Yiğitpaşa (Ondokuz Mayıs Ü.)

Dr. Aslıhan Yurtsever Beyazıt (İstanbul Ü.)

Dr. Melike Zeren Hasdağlı (Uşak Ü.)

MASROP E-Dergi Kapsam ve İlkeler

Dergi konu olarak, antropoloji, arkeoloji, arkeometri, epigrafi, filoloji, sanat tarihi, koruma / onarım, mimarlık tarihi, müzecilik gibi sosyal bilimler alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilişkili veya yardımcı konular hakkında yorum, yaklaşım ve kuramları kapsar. Dönem sınırlaması olmaksızın öncelikli olarak Anadolu coğrafyası kapsamındaki ve Anadolu ile ilişkili olduğu sürece coğrafi bir alan sınırlaması olmaksızın bahsedilen konulardaki yazılar dergi kapsamındadır. MASROP E-Dergi, kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makalelerini ve kitap eleştirilerini içeren bir dergidir. Kazı ve yüzey araştırmaları, restorasyon raporları, müze faaliyet listeleri, envanter çalışmaları gibi olağan yıllık raporlar ve taşınır / taşınmaz envanteri gibi dökümler de dahil yeni yorum ve açılım getirmeyen, yalnızca malzeme tanıtımı içeren, ön rapor niteliğindeki yazılar dergi kapsamında değildir. Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu MASROP E-Dergi, yılda iki sayı olarak sanal ortamda yayınlanan ulusal hakemli bir e-dergidir. Derginin yayın içerik, kapsam ve düzeni ile ilgili kararlar yayın kurulu üyelerinden gelen teklifler doğrultusunda yayın kurulu başkanı tarafından alınır.

**Paleoantropoloji, Fizikiantropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Önasya Arkeolojisi, Klasik Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sümeroloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı, Arkeometalüjri, Arkeozooloji, Arkeobotanik, Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Nüvizmatik... gibi*

MASROP E-Dergi Hakem Değerlendirme Sistemi ve Süreci

Gönderilen yazılar mümkün olduğunca alanına ve dalına uygun hakem(ler) tarafından değerlendirilir ve hakem formu düzenlenir. Yazının özelliğine göre en az iki hakem görüşü istenir; iki raporda karşıt görüşlerin olması durumunda digger bir hakem görüşüne de başvurulabilir. Hakemler yazılar için “olduğu gibi basılabilir”, “belirtilen değişiklikler sonrası basılabilir” ve “basılamaz” şeklindeki tercihlerden birini kullanır. Hakem görüşleri doğrultusunda yayın kurulu tarafından basılabilir kararı verilen yazılar, yazı düzeni, yazım kuralları, kaynakça, görsel malzeme ile yazının ilişkilendirilmesi gibi konular da dâhil olmak üzere gözden geçirilip, yazardan talep edilebilecek değişiklik, düzeltme ve ilaveler yazara bildirilerek yeterli süre tanınır.

Makale Gönderi: Yayınlanması istenen yazılar için teslim edilmesi gerekenler:

1- Sadece metinden oluşan Word dosya 2-Görselleri de içeren yazar dizgi tercihini gösteren, görsel altlarında isimleri ve alındıkları yerler yazan dizili Word kopya 3- Çözünürlüğü en az 300 pixel/inch olan JPEG veya TIF formatında metin kullanım sırasına uygun olarak numaralandırılmış görseller 4-Kaynakça ve varsa Kısaltmalar, Elektronik Kaynakça 5-Görsellerin numaralarını, isimlerini ve alıntı yerlerini gösteren liste 6-Elektronik sayfamızda bulunan makale gönderim dilekçesi. Belirtilenler eksiksiz şekilde yazar isteğine bağlı olarak istenirse aşağıdaki adrese, yazar tarafından imzalı birer çıktıları ve dijital CD/DVD kaydı şeklinde veya aşağıdaki e-postaya aynı içerikle yazar e-postasından ulaştırılabilir.

Adres: MASROP E-Dergi, Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, I. Bina, Kat 1, Oda Nu.: 106, Klasik Arkeoloji Laboratuvarı, Güllapoğlu Yerleşkesi, 22030, Merkez / Edirne

E-Posta: masrop@masrop.org / masrop.e.dergi@gmail.com

Telif: Yayınlanan makalelerin yayın hakkı MASROP E-Dergi'ye aittir. Ticari olmayan ve ücretsiz erişime açık e-dergimizde yayınlanan makalelerin yazarlarından, kişisel akademik sayfalarında (örnek: academia.edu, researchgate.net, üniversite kişisel sayfa vs.) yayımlandığı tarihten itibaren derginin sitesindeki kişisel makalenin uzantısıyla paylaşılması beklenmektedir. Dergi erişimi, alan değişikliği gibi teknik bir problem yaşanmadığı sürece paylaşımların dergi üzerinden yapılması en doğrusudur. Fakat derginin uzantıları ulaşılmaz duruma gelirse dergi Yayın Kurulu'nu haberdar ederek pdf dosyayı yayın tarihinden 12 ay sonra paylaşılabilir.

MASROP E-Dergi Makale Yazım Kuralları (Instructions for Authors)

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu MASROP E-Dergi, yılda iki sayı olarak sanal ortamda yayınlanan ulusal hakemli bir e-dergidir. Derginin yayın içerik, kapsam ve düzeni ile ilgili kararlar yayın kurulu üyelerinden gelen teklifler doğrultusunda yayın kurulu başkanı tarafından alınır. Yazarlar ulusal ve uluslararası geçerlilikteki genel etik kurallara ve yazı ve görsellerde araştırma ve yayın etiğine uyumalıdır.

Dil ve Düzen: Makalelerin dergimizde yayımlanabilmesi için daha önce başka bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması gerekir. Yazarlar dergiye gönderdikleri makalenin özgün olduğunu, başka bir dilde dahi olsa makalenin daha önce yayımlanmadığını ya da yayımlanmak üzere bir başka dergiye gönderilmemiş olduğunu taahhüt etmiş olurlar. Bilimsel bir toplantıda sunulmuş ve yayımlanmamış bildiriler, bu durum belirtilmek şartı ile dergimizde yayımlanmak üzere kabul edilebilir. Yayınlanmak üzere verilen makale eğer yazarın bir tezinden (lisans, yüksek lisans veya doktora) üretilmişse bunun başlığa veya ilk paragraf cümlelerinden birine konulacak dipnot ile açıklanması gerekmektedir. Yazı içeriklerinin ve görsellerin bilimsel / etik sorumluluğu yazara aittir. Bunun yanı sıra yazılar *Turnitin* ve benzeri programlarda da taranarak control edilecektir. Dergiye yazı gönderen bir yazar makalelerin yayınlanmama hakkının editör, hakem ve bilim kurulu üyelerinde saklı olduğunu ve onlardan gelecek değişiklik, düzeltme ve ilaveleri yapmayı taahhüt etmiş sayılır. Yayın dili Türkçedir. Ancak Türkçe geniş özet sunulması halinde yabancı dilde makaleler de yayınlanabilir. Her araştırma makale için verilmesi gerekli İngilizce ve Türkçe özetler 150 kelime ile sınırlandırılmalı, makale başlığı ve beş anahtar kelime (Türkçe ve İngilizce olarak) ile verilmelidir. Türkçe ve İngilizce özet ve anahtar kelimeler sadece araştırma makaleleri için geçerli olup kitap tanıtımlarını kapsamamaktadır. Dergimizin basılı ortamla yayınlanmaması ve sadece dijital olması nedeniyle bir sayfa sınırlaması olmayıp makul ölçülerde olduğu sürece ve görseller 20 adedi aşmadığı sürece makaleler değerlendirilebilmektedir. Makale başlığının alt satırında yazar adı yanına “*” konularak dipnotta, unvan, çalıştığı kurum, kurum ve e-posta adresi belirtilmelidir. Yazı karakteri, Times New Roman olmalı ve tek satır aralığı kullanılmalıdır. Başlık 14 punto/koyu (bold), ara başlıklar 12 punto/koyu (bold), ana metin 12 punto, dipnotlar 10 punto olmalıdır. Başlık kelimelerinin sadece ilk harfleri büyük olmalıdır. Metinde alt çizgi kullanılmamalıdır. Kullanılan terimlerde Türkçe veya Türkçeleştirilmiş olması tercih edilmelidir (örnek: seramik / keramik yerine pişmiş toprak kap). Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin ‘*in situ*’ italik olarak yazılmalıdır. Dönemsel adlar (Antik Çağ, Eskiçağ, Roma İmparatorluk Dönemi, Tunç Çağı, Selçuklu Dönemi, Geç Antik Çağ); bölge adları (örnek: Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Orta Asya); yer, coğrafya ve kurum adları (örnek: Asya, Karadeniz Bölgesi, Atatürk Bulvarı, Meriç Nehri, Trakya Üniversitesi); üslup adları (örnek: Gotik mimarlık, Dor düzeni) ilk harfleri büyük yazılmalıdır.

Görseller: Görsellerin (fotoğraf, çizim, çizelge vs.) alt yazıları ve varsa alıntı yerleri ayrıca bir sayfada liste halinde belirtilmelidir. Görseller yazarın tercihiyle yazı içerisinde ya da yazının ardından levha halinde olabilir, ancak yazar tarafından seçilen görsel dizgisi makale içinde tutarlılık göstermelidir. Görsellerin yazarın tercihinin görülmesi açısından metin içerisinde dizili olarak ve görselsiz sade metin ile birlikte başka bir program belgesine (Microsoft Word vb.) gömülü olmaksızın çözünürlüğü en az 300 pixel/inch olan JPEG veya TIF formatında olmalıdır. Görsel olarak kullanılan harita, plan, fotoğraf ve çizimlerin sınıflandırma ayrımı gözetmeksizin hepsinin “**resim**” olarak belirtilmesi gereklidir. Yazı genelinde birden çok tablo kullanımı söz konusuysa bu durumda tablolar ayrıca numaralandırılabilir.

Kısaltmalar: Metin içerisinde kullanılan atıf kısaltmaları, ulusal (TDK) ve uluslararası standartlar (cm, m, mm, g gibi) haricinde; özellikle kişiden kişiye değişen Numara, yüzyıl, bakınız gibi kelimelerin açık kullanılması karışıklıkları önleyecektir. Metin içinde Milattan Önce, Milattan Sonra gibi çok alışılmış kısıltmalar dışında (örnek: İsa’dan/Milattan Önce için M.Ö.; İsa’dan/Milattan Sonra için M.S.) kısaltma kullanılmadan açık yazılmalıdır. Metinde sık geçen (on kez ve üzerinde) adlandırmalar, ilkinde açık yazılıp yanında kısaltması parantez

içinde belirtildikten sonra metnin devamında kısaltma olarak kullanılmaya devam edilebilir; örneğin Türk Dil Kurumu (TDK). Dönem adlandırmalarının da kısaltılmaması uygundur.

Atıflar, Kaynaklar ve Kaynakça:MASROP E-Dergi sanal ortamda yayınlandığından bibliyografik referanslar metin içerisinde APA sisteminde olmalıdır (Yazar Soyadı Tarih: sayfa/levha) (Özdoğan 2015: 473, resim 7).

Buna karşın metin akışının bozulacağı durumlarda (örneğin çok sayıda yayına gönderme yapılacağı zaman veya kaynakların tartışılması ve yorumlanması gibi durumlarda) ve ek bilgi veya tanım aktarımlarında dipnot sistemi kullanılmalıdır. Çift soyadına sahip yazarların kendi kullandığı sırayla her ikisinde aralarında hiçbir işaretleme olmadan kullanılmalıdır.

-Yazar, Editör veya çeviren sayısı iki ise soyadlar arasında boşluk verilmeden kısa çizgi (-) kullanılır. Atıflar için: (Yaraş-Baykan 2005: 51-62)

Yaraş-Baykan 2005: Yaraş, A. - Baykan, D., “2003 Yılı Allianoi Kazısı”, 26. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara, 2005, 51-62.

-Yazar, Editör veya çeviren sayısı ikiden çok ise ilk soyadı sonrasında (ve diğerleri kısaltması) “vd.” gelir. (ilk yazar ile vd. arasına “,” veya “-“ konmaz): Atıflar için: (Yaraş vd. 2008: 71-84)

Yaraş vd. 2008: Yaraş, A., Baykan, D., Karaca, E., “2006 Allianoi Kazısı”, 29. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara, 2008, 71-84.

Kaynakça Antik Kaynaklar, Modern Kaynaklar, Elektronik Kaynaklar olarak ayrı ayrı sınıflandırılmalıdır.

ANTİK KAYNAKLAR: Antik kaynak kısaltmaları için “Der Kleine Pauly, Lexikon der Antike 1, Deutscher Taschenbuch, Münih, 1979, XXI-XXVI” listesi, kabul edilen uluslararası standarttır.

Araştırma metninde kısaltmalar kullanılmalı (Strab.VII.48) ve açık halleri kaynakçada verilmelidir.

Strab. Strabon, Geōgraphiká

Geographika Anadolu Kitap XII-XIII-XIV Kitaplar Antik Anadolu Coğrafyası, Çev. A. Pekman, İstanbul, 1987.

Geographika (The Geography of Strabon), Çev. H. L. Jones, Londra, 1957.

MODERN KAYNAKLAR yazar soyadına göre alfabetik ve başlarında parantez içinde atıfta kullanılan kısaltmalardan sonra açık şekilde verilir. Aynı yazarın birden fazla eseri kaynak olarak kullanılmışsa basım tarihine göre eskiden yeniye doğru dizilmelidir. Aynı yazarın aynı yıldan birden çok yayını varsa basım yılı yanına “a,b,c” harf ilaveleriyle ayrıt edilmesi sağlanır:

Fazlıoğlu 2009a: 463-477 ve Fazlıoğlu 2009b: 325-340

Fazlıoğlu 2009a: Fazlıoğlu, İ., “Damlıboğaz Finds: Inland Carian Archaic Pottery and Related Regions”, *Die Karer und die Anderen*, Ed. F. Rumscheid, Bonn, 2009, 463-477.

Fazlıoğlu 2009b: Fazlıoğlu, İ., “Erken Çocuklukta Müze ve Eğitim”, *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitim*, Ed. Y. Fazlıoğlu, İstanbul, 2009, 325-340.

Monografi Kitap: Yazar Soyadı, Yazar Adı, *Kitap Adı*, (varsa ait olduğu seri), Basım Yeri, Tarihi.

Baykan 2012: Baykan, D., *Allianoi Tıp Aletleri / Surgical Instruments From Allianoi*, Studia ad Orientem Antiquum (SOA) 2, İstanbul, 2012.

Kitapta Bölüm: (kongre, bildiri, sempozyum ve çalıştay kitapları dahil)

Yazar Soyadı, Yazar Adı, *Kitap Adı*, Editör, Basım Yeri, Tarihi, sayfalar.

Fazlıoğlu 2009a: Fazlıoğlu, İ., “Damlıboğaz Finds: Inland Carian Archaic Pottery and Related Regions”, *Die Karer und die Anderen*, Ed. F. Rumscheid, Bonn, 2009, 463-477.

Sürelî Yayınlar: Sürelî yayınların adlarının kısaltılmadan yazılması tercih edilir. Mutlaka kısaltma kullanılmak isteniyorsa aşağıdaki uzantıdan ulaşılabilecek Alman Arkeoloji listesine uyulması beklenir.

https://www.dainst.org/documents/10180/70593/02_Abbreviations+for+Journals_quer.pdf/a82958d5-e5e9-4696-8e1b-c53b5954f52a

Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *Sürekli Yayın Adı Sayısı*, Tarihi, Sayfa/Levha.

Tulunay 1998: Tulunay, Elif Tül, “Pelops statt Apollon? Ein neuer Deutungsvorschlag für die mittlere Figur im Westgiebel des Zeustempels in Olympia”, *Istanbul Mitteilungen* 48, 1998, 453-460.

Armağan Kitabı: Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *Armağan Kitabı Adı*, Editörü, Basım Yeri, Tarihi, Sayfa/Levha.

Özdoğan 2015: Özdoğan, Mehmet, “Höyük - Höyükleşme ve Höyükleri Tanımak”, *Mustafa Büyükkolancı'ya Armağan*, Ed. C. Şimşek vd., İstanbul, 2015, 471-484.

Ansiklopedi Maddesi: Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Madde adı”, *Ansiklopedi adı*, Cildi, Tarihi, Basım yeri, Basım tarihi, sayfalar.

Tulunay 1997: Tulunay, E. T., “Hermogenes”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul, 1997, 778-779.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR:

Basılısı olan veya basılıyor gibi dizgiye sahip olan E-Dergi makaleleri

Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *E-Dergi Adı ve Sayısı*, Sayfa/Levha.

Efe 2012: Efe, T., “(Sunu/Önsöz) Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar”, *MASROP E- Dergi Sayı 7*, 2012, iii-vii.

Diğer elektronik kaynak gösterimleri: Uzantıların genellikle çok uzun dizgilerden oluşması nedeniyle okuyucunun rahatlığı da düşünülerek APA sisteminde: metin içerisinde kullanım sırasına göre “(uzantı 1)”, “(uzantı 2)” şeklinde belirtilmelidir. Modern Kaynaklar’dan sonra “Elektronik Kaynaklar” başlığı altında öncelikle Basılısı olan veya basılıyor gibi dizgiye sahip olan E-Dergi makaleleri alfabetik olarak verildikten sonra uzantılar da metin içi sıra numarasıyla ard arda dizilmelidir.

Uzantı 1: <https://en.wikipedia.org/wiki/Allianoi>

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Cilt 10 (2016) 2017 Hakemleri

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (*İstanbul Ü. emekli*)

Doç. Dr. Daniş Baykan (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Sedef Çokay Kepçe (*İstanbul Ü.*)

Doç. Dr. Lale Doğer (*Ege Ü.*)

Doç. Dr. Ahmet Yaraş (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Kenan Eren (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Melda Ermiş (*İstanbul Ü.*)

Dr. Murat Özgen (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Müjde Peker (*İstanbul Ü.*)

Öğr. Gör. Ceren Baykan (*Trakya Ü.*)

İçindekiler

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu	v
MASROP E-Dergi Kapsam ve İlkele ile Hakem Değerlendirme Sistemi ve Süreci	vi
MASROP E-Dergi Makale Yazım Kuralları	vii
MASROP E-Dergi'nin Bu Sayısının Hakemleri	x
İçindekiler	xi
Editörden	1
2007-2012 Arasında Yayımlanmış MASROP E-Dergi Makaleleri	3
Ok Uçları Çalıştayı Hakkında (<i>Prof. Dr. Elif Tül Tulunay</i>)	4
Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi	5
Baykan, D., "Alliano' da Bulunan Ok Uçları", <i>MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017</i> <i>Arrowheads Uncovered at Alliano</i>	7-21
Türktüzün, M. - Oransay, A. - Ünan, S. "Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları", <i>MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017</i> <i>Arrowheads Uncovered at Kütahya Museums Excavations</i>	22-34
Yavaş, A., "Samsat Höyük Ortaçağ Temrenleri Konusunda İlk Tespitler", <i>MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017</i> <i>First Detections of Medieval Arrowheads from Samsat Mound</i>	35-53
Baykan, D., "Nif Dağı Başpınar Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları", <i>MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017</i> <i>Arrowheads Found at Nif Mountain Başpınar Excavations</i>	54-62

MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştayı Makaleleri

Editörden

2007 yılında başlayarak ve 2013 yılına kadar yayınlanan e-dergimiz (MASROP E-Dergi), editörümüz ve aynı zamanda Mimarlar Odası eski genel başkanı Sayın Oktay Ekinci'nin 15 Ekim 2013'te vefatıyla yayınına ara vermek zorunda kalmıştı. 2007-2013 arasında e-dergimiz ULAKBİM gibi ulusal ve EBSCO gibi uluslararası veri tabanlarında taranmaktaydı. Verilen ara nedeniyle kayıtlı olduğumuz tarama veri tabanlarına kaydımız yinelenmekte ve yenilerine başvurularımız gerçekleşmektedir. 2016 yılında yeniden hayata geçirdiğimiz e-dergimizin adresi www.masrop.org olarak güncellenmiştir. İsmi ve ISSN numarası aynıdır. Yayın Kurulu yenilenerek genişletilmiştir. Yayın Kurulu'nun mümkün olduğunca her sayıda biraz daha genişleyeceği ümidindeyiz. Dergimiz içerik olarak, Antropoloji, Arkeoloji, Arkeometri, Epigrafi, Filoloji, Sanat Tarihi, Koruma / Onarım, Mimarlık Tarihi, Müzecilik, Paleoantropoloji, Fizikiantropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Önasya Arkeolojisi, Klasik Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sümeroloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı, Arkeometalürji, Arkeozooloji, Arkeobotanik, Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Nümizmatik gibi sosyal bilimler alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilişkili veya yardımcı konuları ve bunlara dair yorum, yaklaşım ve kuramları kapsamaktadır. Dönem sınırlaması olmaksızın öncelikli olarak Anadolu coğrafyası kapsamındaki ve Anadolu ile ilişkili olduğu sürece coğrafi bir alan sınırlaması da olmaksızın bahsedilen konulardaki yazılar dergi kapsamındadır. MASROP E-Dergi, kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makaleleri ile kitap eleştirilerini içerecek bir dergidir. İlk oluşum sürecinden beri görev aldığım MASROP E-Dergi'de ilk yazılarımdan birinin yayınlanmasının 10 yıl ardından bugün editör olarak göreve devam ediyor olmaktan mutluluk duyduğumu burada belirtmek istiyorum. Derginin kuruluş aşamasında bir avuç genç akademisyen adayına destekleriyle kol kanat geren başta Prof. Dr. Elif Tül Tulunay olmak üzere tüm destekçi üyelerimize saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarken, aynı desteği gördüğümüz merhum Oktay Ekinci'nin hatırası önünde saygıyla eğiliyorum.

Oktay Ekinci, Balıkesir'de 1952'de doğmuş; Mimar Sinan Üniversitesi Yüksek Mimarlık Bölümü'nü bitirmiştir. Mimarlar Odası'nın çeşitli kademelerinde yönetici, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde öğretim görevlisi, Kars Ardahan İğdır Siyasal Birikim Gazetesi'nde ve Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazarı olarak görev almıştır. Yaşamı süresince yazmış olduğu onun üzerinde kitap ve yazılarıyla, 1995 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti başarı ödülü; 1996 yılı Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; 2001 yılında ICCROM örnek yazar Onur Ödülü; 2002 Avrupa-İstanbul yayın gurubu İstanbul - Kent Ödülü ve 2002 Türk Sanat Kurumu

Sanat Onur Ödülü gibi ödülleri almıştır. Türk mimarlık tarihine adını yazdırmış, Mimarlar Odası eski genel başkanlığı ve dergimizin kuruluşundan vefat ettiği 15 Ekim 2013'e kadar editörlüğünü üstlenen Oktay Ekinci'ye hayatlarımıza bıraktığı izler nedeniyle müteşekkirimiz. Dergimizin Oktay Ekinci'nin vefatından sonra 2017'de çıkarttığımız ve geriye dönük eksik tüm sayılarımızı O'nun anısına armağan etmenin doğru olacağını düşündük.

Dergimizin geriye dönük eksikleri için 2017'de yayınlanan sayılarımıza T.C. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı ve Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi İzmir İli Nif Dağı Kazısı Başkanlığı girişim ve ev sahipliğinde 13-14 Aralık 2016 tarihinde İstanbul'da düzenlenen *Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı* (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme) temel oluşturmuştur. Başta çalıştay fikrini ortaya atarak gerçekleşmesi için emek sarf eden Prof. Dr. Elif Tül Tulunay'a; Çalıştay Düzenleme Kurulu'na; "Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı"na katılarak bildirimlerini sunan, yayınlanması için MASROP E-Dergi'ye gönderen ve sunulan bildirimler haricinde ok uçlarıyla ilişkili yazılarını bizimle paylaşan tüm yazarlarımıza; Dergi Yayın Kurulu'na ve bu sayının yükünü üstlenen Hakemlerimize teşekkürlerimi sunuyorum. 2017'den sonraki yayım hayatına sanal ortamda yılda iki sayı yayınlanacak ulusal hakemli MASROP E-Dergi'nin Sizlerin yayınları ve desteklerinizle aksamadan devam edeceği beklentilerim ve sağlıklı, başarılı yarınlar dilekleriyle... Saygılarımla...

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu Adına
Doç. Dr. Daniş Baykan

**Sayın Oktay Ekinci'nin Yayın Kurulu Başkanlığında
2007-2012 Arasında Yayımlanmış MASROP E-Dergi Makaleleri**

- Alanyurt 2009: Alanyurt, Uğur, “Türkiye’de Koruma ve Onarım Üzerine Analiz”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 29-55.
- Azizov 2008: Azizov, Anar, “Türk Konut Mimarisi İle Anıtsal Mimari Arasındaki Tasarım İlişkileri”, *MASROP E-Dergi Sayı 3*, 2008, 1-18.
- Baykan 2007: Baykan, Daniş, “Andron ve Symposion Olgusunun Sosyo-Kültürel Nedenleri, Sosyal Yaşama Yansımaları ve İşleyişi”, *MASROP E-Dergi Sayı 1*, 2007, 1-6.
- Efe 2012: Efe, Turan, “(Sunu/Önsöz) Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, iii-vii.
- Fidan 2012: Fidan, Erkan, “Küllüoba İlk Tunç Mimarisi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 1- 44.
- Genç 2010: Genç, Uğur, “Müzelerde Bütüncül Yaklaşım Denemesi: Aynı Bütünün Parçalarını Sergileyen Müzeler İçin Bir Uygulama Örneği”, *MASROP E-Dergi Sayı 5*, 2010, 1-14.
- Gündem 2012: Gündem, Can Yümni, “The Subsistence Economy in Inland Northwestern Anatolia During the Chalcolithic and Early Bronze Age”, *MASROP E-Dergi, Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 250-300.
- Karaca 2007: Karaca, Ergün, “Aleksandreia Troas’da Opus Reticulatum Tekniği”, *MASROP E-Dergi Sayı 2*, 2007, 1-10.
- Omar 2011: Omar, Ali Taha, “The Elimination Of The Rising Damp From The Walls In Old Buildings”, *MASROP E-Dergi Sayı 6*, 2011, 1-25.
- Sarı 2012: Sarı, Deniz, “İlk Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağı’nda Batı Anadolu’nun Kültürel ve Siyasi Gelişimi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 112-249.
- Türkteki 2012: Türkteki, Murat, “Batı ve Orta Anadolu’da Çark Yapımı Çanak Çömleğin Ortaya Çıkışı ve Yayılımı”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 45-111.
- Ünan 2009: Ünan, Serdar, “Samsun-Dondortepe (Hacı İsmail) Tümülüsü”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 1-28.
- Yavuz 2009: Yavuz, Alper Yener, “Zooarkeoloji ve Arkeolojik Araştırmalarda Önemi”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 64-70.
- Yeşilova 2009: Yeşilova, Hande, “Alliano Antik Ilıcısı’nda Üretilen Erken Bizans Dönemi Günlük Kullanım Kapları”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 56-63.

OK UÇLARI ÇALIŞTAYI

Kazı Buluntusu Ok Uçları

(İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

Bilim ve Düzenleme Kurulu:

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Doç. Dr. Daniş Baykan

Yrd. Doç. Dr. Müjde Peker

Öğr. Gör. (M.A.) Ceren Baykan

“Ok Uçları Çalıştayı” düzenleme gerekliliğine, “İstanbul Üniversitesi Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi” kapsamında 2006 yılından bu yana Bakanlar Kurulu Kararı’yla başkanlığında yürütülen “İzmir İli Nif Dağı Kazısı”nda ilk günden beri bulduğumuz farklı tip ve boyuttaki ok uçları başlıca etmen olmuştur. Gün ışığına çıkan, birkaçı bronz, çoğu demir malzemeden yapılmış yüzlerce örnek, buluntu kontektlerine göre belirli dönemlere tarihlendirilmektedir. Özellikle Karamattepe kazı alanımızda ele geçen ok uçlarının üretimine ilişkin veriler, bazı bilinenlere yeni bakış açıları kazandırması yanı sıra, Batı Anadolu tarihinde birçok bilinmeze de ışık tutmaktadır.

İmalatından kullanımına ve biçiminden tarihinin belirlenmesine kadar birçok soruyu ve cevabı içeren ok uçlarının, başlangıcından Orta Çağ sonuna dek geniş bir zaman yelpazesinde, arkeolojik kazılarda bulunmuş benzer ve farklı örneklerini kontektleri yönünden değerlendirerek, meslektaşlarımızla bir arada irdeleme fırsatı bulduğumuz bu Çalıştayda, terminoloji, tarihlendirme, üretim, tipoloji ve işlev sorunlarına çözüm sağlayacak ortak bir görüş için adım attığımız ve verimli sonuçlara ulaşıldığı inancıyla, tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

“Ok Uçları Çalıştayı”mıza destek ve emek veren İstanbul Üniversitesi ile Trakya Üniversitesi’nin değerli mensuplarına, Nif Dağı Kazısı devamlı ekip üyelerine, ilgi gösterip katılan değerli bilim insanlarına, izleyicilere, öğrencilerimize; ayrıca katkıda bulunan S.S.A Kimya ile Tywek firmalarına ve yardımlarını esirgemeyen herkese içten teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

- ❖ Ok Uçları Çalıştayı'nda, programda duyurulan on yedi sözlü bildiriden on beşi ile bir ilâve tebliğ ve altı poster sunulmuş, toplam yirmi iki başlık altında irdelenen ok uçları, sonuç panelinde ortak değerlendirilmiştir.
- ❖ Bildiri başlıkları ile Çalıştay'da sunumunu yapanların listesi sırasıyla şöyledir:

Sözlü:

- “Hellen Dünyasında Ok, Yay ve Okçuluk” F. Nihal Köseoğlu;
- “Modern Okçuluk” Aysel Babagür; (*Program dışı ilâve sunum*)
- “Antik Çağ Ok Uçları ve İskelet Travmasıyla İlişkisi” Ayla Sevim Erol ve Alper Yener Yavuz;
- “Tarsus Gözlükule Ok Uçlarının Kimyasal Analizi ve Sınıflandırması” Gonca Dardeniz;
- “Orta Çağ Demir Temren Örneklerinin Sertlik Değerleri ve Sertleştirme Yöntemleri” Ümit Güder;
- “Tarih Öncesi Okçuluk: Yukarı Dicle Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Ok Uçları Deneysel Çalışması” Okan Doğuhan Aslaner;
- “Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme” Mehmet Ali Özdemir;
- “Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk'ta Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Daskyleion Buluntusu Tunç Ok Uçları” Özgün Kasar;
- “Klaros'ta Bulunan Ok Uçları” Onur Zunal;
- “Heraion Teikhos'ta Bulunan Ok Uçları” Neşe Atik;
- “Metropolis'te Bulunan Ok Uçları” Burak Arslan;
- “Allianoi'da Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan,
- “Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Alptekin Oransay;
- “Samsat Höyük Ok Uçları Konusunda İlk Tespitler” Alptekin Yavaş;
- “Konya Gevale Kalesi Kazıları Ok Uçlarının Değerlendirilmesi” Erkan Aygör.

Poster:

- “Ovaören Ok Uçları” Atalay Karatak;
- “Nif Dağı Başpınar Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti” Ceren Baykan;
- “Antakya Kent İçi Kurtarma Kazısında Ele Geçen Ok Uçları” Kamuran Öncü
- “Batı Anadolu'daki M.Ö. 1. bin Ok Ucu Buluntu Merkezleri” Hacı Yağuzluk;
- “Karacahisar Kalesinde Bulunan Ok Uçları Üzerine Bir Tipoloji Değerlendirmesi” Ali Gerengi.

Sunumlarda emeği geçen herkese çok teşekkür ederiz.

- ❖ Programda yer alan “Smyrna Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Duygu Akar Tanrıver ile “Göktürk Devri Ok Uçları” Jale Özlem Oktay Çerezci sözlü bildirileri, konuşmacılar özel nedenlerden ötürü gelemediğinden, sunulamamıştır. Çalıştay yayınına bu bildirilerin ve doğrudan ok uçlarıyla ilişkin tamamlayıcı bazı ek çalışmaların da dâhil edilebileceğini sevinerek duyururuz.

Çalıştaya bildiriyle katılan, özellikle sonuç paneline kalarak düzenleme komitesiyle ve diğer meslektaşlarıyla fikir alışverişinde bulunan ve ortak bir terminoloji oluşumunu destekleyerek buna katkı sağlayan, Burak Arslan, Neşe Atik, Ali Gerengi, Atalay Karatak, Alptekin Oransay, Mehmet Ali Özdemir, Alptekin Yavaş ve Onur Zunal başta olmak üzere tüm katılımcılara bir kez daha teşekkür ediyoruz. Çalıştay sonuç panelinin tüm dinleyicilerine, bilhassa fikirlerini bizlerle paylaşan, Atilla Batmaz, Can Avcı, Adnan Mehel ve Ertaç Yıldırım'a da çok teşekkür ediyoruz.

Görüş, Öneri ve Varılan Ortak Sonuçlar:

- * Metal içerik analizlerinin ve arkeometrik ölçümlerin, ok uçlarında da köken belirlenmesinden yapım tekniklerinin anlaşılmasına kadar önemli sonuçlar sunacağına altı çizildi.
- * Ok uçlarının ilk bakışta savaş âleti olarak algılanmasının ötesinde, bulunduğu ortamda adak, ganimet veya taşıyabileceği sembolik anlamlar açısından da ele alınmasının gerektiği vurgulandı. Bu anlamda buluntunun yeri ve kontekstinin önemi belirginleşmektedir ve bu da çalıştayın “kazı buluntusu ok uçları”nu konu seçmesini haklı kılmaktadır.
- * Sembolik anlam dışında ok ucunun para gibi ekonomik değer olarak bir değiş tokuşta kullanılması (Trakya örneği); dövme veya döküm tekniğinde üretilen ok uçlarının sayısal farkı gibi değişik açılardan değerlendirmeler yapıldı. Ok uçları için “toplu üretim” denilebilmesi için sayıca çokluk ve iş gücü kapsamı üzerinde duruldu.
- * Ok ucu çalışmalarında atış mekanizmalarının göz önünde bulundurulması, buna bağlı olarak ok ucu boyut ve ağırlıklarının son derece önemli olduğu ve malzemenin çalışılması sırasında mutlaka kaydedilmesi gerektiği vurgulandı. Eski çalışmalarda mekanizmalar göz ardı edildiği için, genellikle “mızrak ucu” olarak isimlendirilen çoğu demir buluntunun yeniden değerlendirilmesinin kaçınılmazlığı anlaşıldı.
- * Bu çalıştayın Anadolu ok ucu tipolojisi için bir zemin oluşturması bağlamında, her kazının kendi ok ucu tipolojisini (malzeme cinsine göre ve sayısal çokluğa) düzenlemesi ve ortak bir platformda değerlendirilmesinden sonra, Anadolu ok ucu tipolojisinin ve kesin terminolojinin saptanmasının doğru olacağına karar verildi.
- * Gerek üretim teknikleri gerekse işlenmesindeki farklılıklar nedeniyle demir ve bronz / tunç ok uçlarının ayrı ayrı sınıflandırılmasının daha doğru olacağı kararlaştırıldı.
- * Geleneksel olarak “İskit Tipi” olarak adlandırılan kovanlı ve mahmuzlu iki veya üç kanatlı bronz ok uçlarının, halk, ırk, coğrafya veya etnik köken tanımlamalarında günümüz araştırmacıları tarafından kullanılmaması gerektiği önemle vurgulandı.
- * Ok ucu tiplerinin tanımlanmasında ve karşılaştırmalarında ok uçlarının ayrıntıları ve bölümlerinin adlandırılmasının önem taşımasına karşın, güncel yayınlarda bazen yabancı dilden çeviri karşılıklar, bazen Osmanlı okçuluk terminolojisi, bazen de yabancı dildeki kelime kullanıldığından; kesinleşmiş bir Türkçe ok terminolojisinin hâlen var olmadığı ve bunun sağlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bir dil birliğine varılması konusunda hem fikir olunmasına karşın, gerek Orta Çağ gerekse Osmanlı kaynaklarındaki bazı isimlendirmelerin dönemi için doğrudan kullanılması uygun olacağından Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ayrı, Roma İmparatorluk Dönemi sonrası için ayrı terminoloji oluşturulmasına karar verilmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ise aşağıdaki kelimelerin kullanımının uygunluğuna çalıştay sonuç panelinde karar verilmiştir:
 - Okun kesici ve delici kısmını da içeren uç bölümünün tümüne “*ok ucu*”
 - Ok ucu, asıl kesici ve delici işlevsel ucuna “*namlu*”
 - Oka iğne gibi bir “saplama” aracılığıyla birleşiyorsa “*saplamalı*”
 - Kesici ve delici kısmın altındaki bir yuvadan oka sabitleniyorsa “*kovanlı*”
 - Ok ucu başının orta çizgisinden dışa doğru incelererek çıkıntı yapan her bir bölümü için “*kanat*”
 - Alışılmış iki kanatlı yaprak formu ok uçlarının ortasındaki kabarık hat için “*omurga*”
 - Ok namlusu ile saplama geçişinde belirgin bir genişleme olması halinde “*dayamak*”
 - Bazen kovan/saplama kısmındaki tek bazen de yaprak formlu bazı ok uçlarında her iki kanadın uçlarındaki ince çıkıntılara “*mahmuz*”
(ör.: yaprak formlu ok uçlarında her iki kanadın uçlarında ise: *kanat uçları mahmuzlu* veya kovan/saplama kısmındaki tek mahmuzlu olan için *mahmuzlu ok ucu*)

Editörden

2007 yılında başlayarak ve 2013 yılına kadar yayınlanan e-dergimiz (MASROP E-Dergi), editörümüz ve aynı zamanda Mimarlar Odası eski genel başkanı Sayın Oktay Ekinci'nin 15 Ekim 2013'te vefatıyla yayınına ara vermek zorunda kalmıştı. 2007-2013 arasında e-dergimiz ULAKBİM gibi ulusal ve EBSCO gibi uluslararası veri tabanlarında taranmaktaydı. Verilen ara nedeniyle kayıtlı olduğumuz tarama veri tabanlarına kaydımız yinelenmekte ve yenilerine başvurularımız gerçekleşmektedir. 2016 yılında yeniden hayata geçirdiğimiz e-dergimizin adresi www.masrop.org olarak güncellenmiştir. İsmi ve ISSN numarası aynıdır. Yayın Kurulu yenilenerek genişletilmiştir. Yayın Kurulu'nun mümkün olduğunca her sayıda biraz daha genişleyeceği ümidindeyiz. Dergimiz içerik olarak, Antropoloji, Arkeoloji, Arkeometri, Epigrafi, Filoloji, Sanat Tarihi, Koruma / Onarım, Mimarlık Tarihi, Müzecilik, Paleoantropoloji, Fizikiantropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Önasya Arkeolojisi, Klasik Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sümeroloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı, Arkeometalürji, Arkeozooloji, Arkeobotanik, Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Nümizmatik gibi sosyal bilimler alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilişkili veya yardımcı konuları ve bunlara dair yorum, yaklaşım ve kuramları kapsamaktadır. Dönem sınırlaması olmaksızın öncelikli olarak Anadolu coğrafyası kapsamındaki ve Anadolu ile ilişkili olduğu sürece coğrafi bir alan sınırlaması da olmaksızın bahsedilen konulardaki yazılar dergi kapsamındadır. MASROP E-Dergi, kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makaleleri ile kitap eleştirilerini içerecek bir dergidir. İlk oluşum sürecinden beri görev aldığım MASROP E-Dergi'de ilk yazılarımdan birinin yayınlanmasının 10 yıl ardından bugün editör olarak göreve devam ediyor olmaktan mutluluk duyduğumu burada belirtmek istiyorum. Derginin kuruluş aşamasında bir avuç genç akademisyen adayına destekleriyle kol kanat geren başta Prof. Dr. Elif Tül Tulunay olmak üzere tüm destekçi üyelerimize saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarken, aynı desteği gördüğümüz merhum Oktay Ekinci'nin hatırası önünde saygıyla eğiliyorum.

Oktay Ekinci, Balıkesir'de 1952'de doğmuş; Mimar Sinan Üniversitesi Yüksek Mimarlık Bölümü'nü bitirmiştir. Mimarlar Odası'nın çeşitli kademelerinde yönetici, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde öğretim görevlisi, Kars Ardahan İğdır Siyasal Birikim Gazetesi'nde ve Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazarı olarak görev almıştır. Yaşamı süresince yazmış olduğu onun üzerinde kitap ve yazılarıyla, 1995 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti başarı ödülü; 1996 yılı Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; 2001 yılında ICCROM örnek yazar Onur Ödülü; 2002 Avrupa-İstanbul yayın gurubu İstanbul - Kent Ödülü ve 2002 Türk Sanat Kurumu

Sanat Onur Ödülü gibi ödülleri almıştır. Türk mimarlık tarihine adını yazdırmış, Mimarlar Odası eski genel başkanlığı ve dergimizin kuruluşundan vefat ettiği 15 Ekim 2013'e kadar editörlüğünü üstlenen Oktay Ekinci'ye hayatlarımıza bıraktığı izler nedeniyle müteşekkirimiz. Dergimizin Oktay Ekinci'nin vefatından sonra 2017'de çıkarttığımız ve geriye dönük eksik tüm sayılarımızı O'nun anısına armağan etmenin doğru olacağını düşündük.

Dergimizin geriye dönük eksikleri için 2017'de yayınlanan sayılarımıza T.C. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı ve Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi İzmir İli Nif Dağı Kazısı Başkanlığı girişim ve ev sahipliğinde 13-14 Aralık 2016 tarihinde İstanbul'da düzenlenen *Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı* (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme) temel oluşturmuştur. Başta çalıştay fikrini ortaya atarak gerçekleşmesi için emek sarf eden Prof. Dr. Elif Tül Tulunay'a; Çalıştay Düzenleme Kurulu'na; "Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı"na katılarak bildirimlerini sunan, yayınlanması için MASROP E-Dergi'ye gönderen ve sunulan bildirimler haricinde ok uçlarıyla ilişkili yazılarını bizimle paylaşan tüm yazarlarımıza; Dergi Yayın Kurulu'na ve bu sayının yükünü üstlenen Hakemlerimize teşekkürlerimi sunuyorum. 2017'den sonraki yayın hayatına sanal ortamda yılda iki sayı yayınlanacak ulusal hakemli MASROP E-Dergi'nin Sizlerin yayınları ve desteklerinizle aksamadan devam edeceği beklentilerim ve sağlıklı, başarılı yarınlar dilekleriyle... Saygılarımla...

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu Adına
Doç. Dr. Daniş Baykan

**Sayın Oktay Ekinci'nin Yayın Kurulu Başkanlığında
2007-2012 Arasında Yayımlanmış MASROP E-Dergi Makaleleri**

- Alanyurt 2009: Alanyurt, Uğur, “Türkiye’de Koruma ve Onarım Üzerine Analiz”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 29-55.
- Azizov 2008: Azizov, Anar, “Türk Konut Mimarisi İle Anıtsal Mimari Arasındaki Tasarım İlişkileri”, *MASROP E-Dergi Sayı 3*, 2008, 1-18.
- Baykan 2007: Baykan, Daniş, “Andron ve Symposion Olgusunun Sosyo-Kültürel Nedenleri, Sosyal Yaşama Yansımaları ve İşleyişi”, *MASROP E-Dergi Sayı 1*, 2007, 1-6.
- Efe 2012: Efe, Turan, “(Sunu/Önsöz) Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, iii-vii.
- Fidan 2012: Fidan, Erkan, “Küllüoba İlk Tunç Mimarisi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 1- 44.
- Genç 2010: Genç, Uğur, “Müzelerde Bütüncül Yaklaşım Denemesi: Aynı Bütünün Parçalarını Sergileyen Müzeler İçin Bir Uygulama Örneği”, *MASROP E-Dergi Sayı 5*, 2010, 1-14.
- Gündem 2012: Gündem, Can Yümni, “The Subsistence Economy in Inland Northwestern Anatolia During the Chalcolithic and Early Bronze Age”, *MASROP E-Dergi, Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 250-300.
- Karaca 2007: Karaca, Ergün, “Aleksandreia Troas’da Opus Reticulatum Tekniği”, *MASROP E-Dergi Sayı 2*, 2007, 1-10.
- Omar 2011: Omar, Ali Taha, “The Elimination Of The Rising Damp From The Walls In Old Buildings”, *MASROP E-Dergi Sayı 6*, 2011, 1-25.
- Sarı 2012: Sarı, Deniz, “İlk Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağı’nda Batı Anadolu’nun Kültürel ve Siyasi Gelişimi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 112-249.
- Türkteki 2012: Türkteki, Murat, “Batı ve Orta Anadolu’da Çark Yapımı Çanak Çömleğin Ortaya Çıkışı ve Yayılımı”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 45-111.
- Ünan 2009: Ünan, Serdar, “Samsun-Dondortepe (Hacı İsmail) Tümülüsü”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 1-28.
- Yavuz 2009: Yavuz, Alper Yener, “Zooarkeoloji ve Arkeolojik Araştırmalarda Önemi”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 64-70.
- Yeşilova 2009: Yeşilova, Hande, “Alliano Antik Ilıcısı’nda Üretilen Erken Bizans Dönemi Günlük Kullanım Kapları”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 56-63.

OK UÇLARI ÇALIŞTAYI

Kazı Buluntusu Ok Uçları

(İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

Bilim ve Düzenleme Kurulu:

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Doç. Dr. Daniş Baykan

Yrd. Doç. Dr. Müjde Peker

Öğr. Gör. (M.A.) Ceren Baykan

“Ok Uçları Çalıştayı” düzenleme gerekliliğine, “İstanbul Üniversitesi Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi” kapsamında 2006 yılından bu yana Bakanlar Kurulu Kararı’yla başkanlığında yürütülen “İzmir İli Nif Dağı Kazısı”nda ilk günden beri bulduğumuz farklı tip ve boyuttaki ok uçları başlıca etmen olmuştur. Gün ışığına çıkan, birkaçı bronz, çoğu demir malzemeden yapılmış yüzlerce örnek, buluntu kontektlerine göre belirli dönemlere tarihlendirilmektedir. Özellikle Karamattepe kazı alanımızda ele geçen ok uçlarının üretimine ilişkin veriler, bazı bilinenlere yeni bakış açıları kazandırması yanı sıra, Batı Anadolu tarihinde birçok bilinmeze de ışık tutmaktadır.

İmalatından kullanımına ve biçiminden tarihinin belirlenmesine kadar birçok soruyu ve cevabı içeren ok uçlarının, başlangıcından Orta Çağ sonuna dek geniş bir zaman yelpazesinde, arkeolojik kazılarda bulunmuş benzer ve farklı örneklerini kontektleri yönünden değerlendirerek, meslektaşlarımızla bir arada irdeleme fırsatı bulduğumuz bu Çalıştayda, terminoloji, tarihlendirme, üretim, tipoloji ve işlev sorunlarına çözüm sağlayacak ortak bir görüş için adım attığımız ve verimli sonuçlara ulaşıldığı inancıyla, tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

“Ok Uçları Çalıştayı”mıza destek ve emek veren İstanbul Üniversitesi ile Trakya Üniversitesi’nin değerli mensuplarına, Nif Dağı Kazısı devamlı ekip üyelerine, ilgi gösterip katılan değerli bilim insanlarına, izleyicilere, öğrencilerimize; ayrıca katkıda bulunan S.S.A Kimya ile Tywek firmalarına ve yardımlarını esirgemeyen herkese içten teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

- ❖ Ok Uçları Çalıştayı'nda, programda duyurulan on yedi sözlü bildiriden on beşi ile bir ilâve tebliğ ve altı poster sunulmuş, toplam yirmi iki başlık altında irdelenen ok uçları, sonuç panelinde ortak değerlendirilmiştir.
- ❖ Bildiri başlıkları ile Çalıştay'da sunumunu yapanların listesi sırasıyla şöyledir:

Sözlü:

- “Hellen Dünyasında Ok, Yay ve Okçuluk” F. Nihal Köseoğlu;
- “Modern Okçuluk” Aysel Babagür; (*Program dışı ilâve sunum*)
- “Antik Çağ Ok Uçları ve İskelet Travmasıyla İlişkisi” Ayla Sevim Erol ve Alper Yener Yavuz;
- “Tarsus Gözlükule Ok Uçlarının Kimyasal Analizi ve Sınıflandırması” Gonca Dardeniz;
- “Orta Çağ Demir Temren Örneklerinin Sertlik Değerleri ve Sertleştirme Yöntemleri” Ümit Güder;
- “Tarih Öncesi Okçuluk: Yukarı Dicle Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Ok Uçları Deneysel Çalışması” Okan Doğanhan Aslaner;
- “Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme” Mehmet Ali Özdemir;
- “Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk'ta Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Daskyleion Buluntusu Tunç Ok Uçları” Özgün Kasar;
- “Klaros'ta Bulunan Ok Uçları” Onur Zunal;
- “Heraion Teikhos'ta Bulunan Ok Uçları” Neşe Atik;
- “Metropolis'te Bulunan Ok Uçları” Burak Arslan;
- “Allianoi'da Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan,
- “Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Alptekin Oransay;
- “Samsat Höyük Ok Uçları Konusunda İlk Tespitler” Alptekin Yavaş;
- “Konya Gevale Kalesi Kazıları Ok Uçlarının Değerlendirilmesi” Erkan Aygör.

Poster:

- “Ovaören Ok Uçları” Atalay Karatak;
- “Nif Dağı Başpınar Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti” Ceren Baykan;
- “Antakya Kent İçi Kurtarma Kazısında Ele Geçen Ok Uçları” Kamuran Öncü
- “Batı Anadolu'daki M.Ö. 1. bin Ok Ucu Buluntu Merkezleri” Hacı Yağuzluk;
- “Karacahisar Kalesinde Bulunan Ok Uçları Üzerine Bir Tipoloji Değerlendirmesi” Ali Gerengi.

Sunumlarda emeği geçen herkese çok teşekkür ederiz.

- ❖ Programda yer alan “Smyrna Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Duygu Akar Tanrıver ile “Göktürk Devri Ok Uçları” Jale Özlem Oktay Çerezci sözlü bildirileri, konuşmacılar özel nedenlerden ötürü gelemediğinden, sunulamamıştır. Çalıştay yayınına bu bildirilerin ve doğrudan ok uçlarıyla ilişkin tamamlayıcı bazı ek çalışmaların da dâhil edilebileceğini sevinerek duyururuz.

Çalıştaya bildiriyle katılan, özellikle sonuç paneline kalarak düzenleme komitesiyle ve diğer meslektaşlarıyla fikir alışverişinde bulunan ve ortak bir terminoloji oluşumunu destekleyerek buna katkı sağlayan, Burak Arslan, Neşe Atik, Ali Gerengi, Atalay Karatak, Alptekin Oransay, Mehmet Ali Özdemir, Alptekin Yavaş ve Onur Zunal başta olmak üzere tüm katılımcılara bir kez daha teşekkür ediyoruz. Çalıştay sonuç panelinin tüm dinleyicilerine, bilhassa fikirlerini bizlerle paylaşan, Atilla Batmaz, Can Avcı, Adnan Mehel ve Ertaç Yıldırım'a da çok teşekkür ediyoruz.

Görüş, Öneri ve Varılan Ortak Sonuçlar:

- * Metal içerik analizlerinin ve arkeometrik ölçümlerin, ok uçlarında da köken belirlenmesinden yapım tekniklerinin anlaşılmasına kadar önemli sonuçlar sunacağına altı çizildi.
- * Ok uçlarının ilk bakışta savaş âleti olarak algılanmasının ötesinde, bulunduğu ortamda adak, ganimet veya taşıyabileceği sembolik anlamlar açısından da ele alınmasının gerektiği vurgulandı. Bu anlamda buluntunun yeri ve kontekstinin önemi belirginleşmektedir ve bu da çalıştayın “kazı buluntusu ok uçları”nu konu seçmesini haklı kılmaktadır.
- * Sembolik anlam dışında ok ucunun para gibi ekonomik değer olarak bir değiş tokuşta kullanılması (Trakya örneği); dövme veya döküm tekniğinde üretilen ok uçlarının sayısal farkı gibi değişik açılardan değerlendirmeler yapıldı. Ok uçları için “toplu üretim” denilebilmesi için sayıca çokluk ve iş gücü kapsamı üzerinde duruldu.
- * Ok ucu çalışmalarında atış mekanizmalarının göz önünde bulundurulması, buna bağlı olarak ok ucu boyut ve ağırlıklarının son derece önemli olduğu ve malzemenin çalışılması sırasında mutlaka kaydedilmesi gerektiği vurgulandı. Eski çalışmalarda mekanizmalar göz ardı edildiği için, genellikle “mızrak ucu” olarak isimlendirilen çoğu demir buluntunun yeniden değerlendirilmesinin kaçınılmazlığı anlaşıldı.
- * Bu çalıştayın Anadolu ok ucu tipolojisi için bir zemin oluşturması bağlamında, her kazının kendi ok ucu tipolojisini (malzeme cinsine göre ve sayısal çokluğa) düzenlemesi ve ortak bir platformda değerlendirilmesinden sonra, Anadolu ok ucu tipolojisinin ve kesin terminolojinin saptanmasının doğru olacağına karar verildi.
- * Gerek üretim teknikleri gerekse işlenmesindeki farklılıklar nedeniyle demir ve bronz / tunç ok uçlarının ayrı ayrı sınıflandırılmasının daha doğru olacağı kararlaştırıldı.
- * Geleneksel olarak “İskit Tipi” olarak adlandırılan kovanlı ve mahmuzlu iki veya üç kanatlı bronz ok uçlarının, halk, ırk, coğrafya veya etnik köken tanımlamalarında günümüz araştırmacıları tarafından kullanılmaması gerektiği önemle vurgulandı.
- * Ok ucu tiplerinin tanımlanmasında ve karşılaştırmalarında ok uçlarının ayrıntıları ve bölümlerinin adlandırılmasının önem taşımasına karşın, güncel yayınlarda bazen yabancı dilden çeviri karşılıklar, bazen Osmanlı okçuluk terminolojisi, bazen de yabancı dildeki kelime kullanıldığından; kesinleşmiş bir Türkçe ok terminolojisinin hâlen var olmadığı ve bunun sağlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bir dil birliğine varılması konusunda hem fikir olunmasına karşın, gerek Orta Çağ gerekse Osmanlı kaynaklarındaki bazı isimlendirmelerin dönemi için doğrudan kullanılması uygun olacağından Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ayrı, Roma İmparatorluk Dönemi sonrası için ayrı terminoloji oluşturulmasına karar verilmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ise aşağıdaki kelimelerin kullanımının uygunluğuna çalıştay sonuç panelinde karar verilmiştir:
 - Okun kesici ve delici kısmını da içeren uç bölümünün tümüne “*ok ucu*”
 - Ok ucu, asıl kesici ve delici işlevsel ucuna “*namlu*”
 - Oka iğne gibi bir “saplama” aracılığıyla birleşiyorsa “*saplamalı*”
 - Kesici ve delici kısmın altındaki bir yuvadan oka sabitleniyorsa “*kovanlı*”
 - Ok ucu başının orta çizgisinden dışa doğru incelererek çıkıntı yapan her bir bölümü için “*kanat*”
 - Alışılmış iki kanatlı yaprak formu ok uçlarının ortasındaki kabarık hat için “*omurga*”
 - Ok namlusu ile saplama geçişinde belirgin bir genişleme olması halinde “*dayamak*”
 - Bazen kovan/saplama kısmındaki tek bazen de yaprak formlu bazı ok uçlarında her iki kanadın uçlarındaki ince çıkıntılara “*mahmuz*”
(ör.: yaprak formlu ok uçlarında her iki kanadın uçlarında ise: *kanat uçları mahmuzlu* veya kovan/saplama kısmındaki tek mahmuzlu olan için *mahmuzlu ok ucu*)

Makale Gönderim Tarihi: 20.02.2017
Yayına Kabul Tarihi: 28.02.2017

Samsat Höyük Ortaçağ Temrenleri Konusunda İlk Tespitler *First Detections of Medieval Arrowheads from Samsat Mound*

Alptekin YAVAŞ¹

Öz

Aşağı Fırat bölgesinin en büyük höyüklerinden biri olan Samsat, Hitit, Asur, Urartu, Pers, Bizans, Haçlı, Emevî, Selçuklu, Artuklu, Eyyubî, Moğol, Memluk gibi farklı kültürlerle ev sahipliği yapmış önemli bir merkezdir. Samsat'ın Ortaçağ tabakasında büyük bir temren (ok ucu) grubuna rastlanmıştır. 12.200 adetlik bu büyük temren koleksiyonu bir Ortaçağ kulesi içinde, depolanmış vaziyette ve 12.-13. yüzyıla tarihlenen seramik ve sikkelerle birlikte bulunmuştur. Burada ele geçmiş olan 12. ve 13. yüzyılın 175 yıllık dilimine tarihlenen sikke ve seramikler bugüne kadar birçok yayınla bilim dünyasına tanıtılmış olmasına karşın aynı tabaka ve yerde bulunmuş temrenler henüz bir çalışmaya konu edilmemiştir. Bildiride, söz konusu temrenlerin biçimsel ve metalürjik niteliklerini tespit edip, diğer Ortaçağ merkezlerinde bulunmuş örneklerle mukayeseli bir değerlendirmeyi yapmayı amaçlamaktadır. Bugüne kadar Anadolu'dan Ortaçağ zaman dilimine ait Konya-Beyşehir Kubad-Abad Selçuklu Sarayı örnekleri dışında yayınlanmış temren örneği yoktur. Bu bildiride Samsat'taki bu büyük temren koleksiyonunun bir bölümü Ortaçağ çalışmalarında ilk kez hem morfolojik hem de metalürjik açıdan ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Temren, Anadolu Selçuklu, Samsat, Kazı.

Abstract

Samsat, one of the largest mound in the Lower Euphrates Region, hosted such civilizations/cultures as Hititians, Assyrians, Urartians, Persians, Byzantines, Crusades, Ummayads, Seljukians, Artukians, Ayyubids, Mongolians, Mamelukes. A large group of temren (arrowhead) was encountered in the medieval layer of Samsat. 12.200 large arrowheads were found as stocked in a Medieval tower along with ceramic artefacts and coins dated to 12th and 13th centuries. Despite a great many publications on coins and ceramic pieces belonging to 175 years of 12th and 13th centuries, arrowheads dug out at the same place and stratum have not been investigated in a research paper yet. The Paper aims to describe the morphological and metallurgical properties the finds and compare them with other samples uncovered at other Medieval sites. So far no medieval arrowhead samples in Anatolia other than the ones found at Kubad-Abad Seljukian Palace in Beyşehir, Konya have been featured by a scholarly paper. In this paper, a part of the temren collection in Samsat will be discussed for the first time in the Middle Age studies both in morphological and metallurgical terms.

Key Words: Arrowhead, Anatolian Seljuk, Samosate, Excavation.

¹ Doç. Dr., Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Terzioğlu Yerleşkesi 17100 Kampüs/Çanakkale, alptekinyavas@hotmail.com

- Bu çalışma "Samsat Temrenleri: Kronoloji, Tipoloji, Terminoloji ve Metalürjik Bir Değerlendirme" isimli ve 114K791 numaralı TÜBİTAK 1001 projesinin sonuçlarının bir bölümünden teşkil edilmiştir.

Temren okun uç kısmında hedefe giren metal veya kemik malzemeli kısımdır. Boynuz, kemik veya fildişinden yapılan ve genellikle menzil oklarında kullanılan Osmanlı temrenlerine ‘soya’ denirdi. Okun ahşap kısmına ise ‘gövde’ denilirdi (Mustafa Kâni Bey 2010: 122). Ok, insan vücuduna benzetilerek yirmidört eşit kısma ayrılmış ve her birine ‘baş, boğaz, göbek, göğüs, baldır ve ayak’ gibi isimler verilmiştir (Yücel 1999: 276). Temren işte bu ayak kısmının içinde yer alır. Soya temrenler okun gövdesinde hazırlanmış boşluğa yapıştırılarak takılırken, metal temrenler okun gövdesinin içine ısıtılıp çakılırdı. Ayrıca gövdenin temrenle birleştiği kısım, sinir sargı veya metal/kemik bileziklerle güçlendirilirdi. Bu çalışmada, okun belirli bir bölgesini ifade etmeye çalışan bir isim tamlaması “okucu” yerine Türk okçuluk tarihindeki özel bir tabir olan temren kullanılacaktır. Ayrıca, temrenin bölümlerinin isimlendirilmesinde de yine ok risâleleri temel alınacaktır (Yücel 1999: 276). Buna göre temrenin okun gövdesine bağlandığı kısma, “temren iğnesi”, esas kesici, delici kısma “temren ağzı”, ağız ve iğne kısımlarının birleştiği ve sinir sargı sarılan kısma “bilezik” ve bilezik ile ağız kısım arasındaki bölüme “boyun” tabirlerini kullanacağız (**Şekil 1**).

Divânü-Lûgati’t-Türk’te, bazı temren türlerinin isimlerini bulabilmekteyiz. Bir çeşit küçük ok anlamındaki ‘Çığılvar Oku’, üzerinde tahta temreniyle öğrenci/talim oku ‘kalva’, ve enli ok temreni ‘kesme’ bunlardan bazılarıdır. Ayrıca yassı temrenlerin ‘yasic’ şeklinde özel bir terimle isimlendirildiğini de Divânü-Lûgati’t-Türk’ten öğrenebiliyoruz (Teres 2007: 1187). Arap ve Osmanlı ok risâlelerinde ‘yasic’in dışında ‘murabba’, ‘müselles’ gibi temren tiplerine ait özel isimler bulabilmekteyiz².

1990 yılında Atatürk Baraj Gölü’nün suları altında kalan Samsat (Samosata veya Sümeysat) (Demirkent 1979: 235), Kâhta Çayı (Nymphaios) ile Göksu (Singa) ağzı arasındaki ovanın Fırat nehrine yakın olduğu yerdedi. Höyük ve surlarla çevrili aşağı şehirden müteşekkil Samsat, Hitit Dönemi’nden Ortaçağ’a kadar ki uzun zaman diliminde tarih sahnesinde yer almıştır. Sümeysat’ın Ortaçağı, İmparator I. İustiniaus ile Osmanlı sultanı Yavuz Sultan Selim’in hükümdarlığı arasındaki tarih aralığına rastlar. Samsat kazılarının sonuçları, burada 12. yüzyıl ortalarından 13. yüzyıl ortalarına kadar yoğun iskânın olduğunu, 13. yüzyıl sonlarında ise artık buranın terk edildiğini ortaya koymuştur (Öney 1982: 75; Özgüç 1986: 445). Bunun Moğol istilasını ile gerçekleşmiş olma ihtimali yüksektir. Samsat’la ilgili ilk ciddi kazı faaliyetleri Theresa Goell tarafından gerçekleştirilmiştir. Goell, 1964’deki Nemrud Dağı kazıları dönüşünde Samsat Höyük’te kısa süren bir sondaj yapmıştır. Çalışmalar tepenin ortasında bulunan ve Selçuklu Sarayı olduğunu düşündüğü yapı kalıntıları çevresinde gerçekleştirilmiştir. Baraj suları altında kalacak höyüğü 1967 yılında yeniden kazandı Goell, Selçuklu Sarayının höyüğün doğuya uzanan bölümlerini ortaya çıkarmıştır (Goell 1974: 96-101, Resim 5).

Kuşkusuz Samsat üzerine en kapsamlı çalışma Nimet Özgüç tarafından gerçekleştirilmiştir. Özgüç’ün kazı ve araştırma çalışmaları 1978 yılından 1987 yılına kadar (1980 yılı hariç) sürdürülmüştür. Samsat 1990 yılından itibaren baraj suları altında kalmıştır. Özgüç’ün Samsat’taki araştırmalarında höyük ve aşağı şehri kuşatan surlarda yoğunlaşmış, aşağı şehirde birkaç sondajla yetinilmiştir. Bu dönemin en kapsamlı çalışması kuzey-kuzeybatı surları, doğu ve güneybatı yamaçlarında, kulede ve hamamlarda ve Hitit poterninde gerçekleştirilmiştir (Özgüç 2009: 2).

Temrenlerin ele geçtiği ‘Kule’, höyüğün en yüksek kalıntısı olup güney uçta yer alıyordu (**Şekil 2, Fotoğraf 1**). Mekânın güney duvarının batı ucunda duvar kalınlığı içinde bir oda

² Temrenlerin farklı tiplerinin isimleri ve genel bir temren terminolojisi üzerine bir yayın hazırlığımızdan ötürü burada terminolojiyle ilgili bu kadar bilgiyle yetindik.

mevcuttur. Kuzey uçtaki kapıdan girilen odanın içinde ikisi güney duvarına, biri doğu duvarına dayalı 30 cm. yüksekliğinde üç dikdörtgen boşluk bulunur (**Fotoğraf 2, Şekil 3**). Samsat seramikleri ve konumuz olan temrenler ağırlıklı olarak işte bu bölmeler içinde depolanmış vaziyette bulunmuştur. Duvar içindeki bu küçük oda münhasıran bu iş için düzenlenmiş izlenimi uyandırmaktadır.

Temrenlerle ilgili tek yayın Nimet Özgüç'ün "Samsat" isimli kitabındaki küçük tanıtımdan ibarettir (Özgüç 2009: 12-14, Çizim 1, Resim 77-78). Bu yayında, kulede depolanmış vaziyette bulunduğu söylenen 12.200 temren, Hayat Erkanal'a³ ait bir çizimle beş tipte gruplanmıştır: Saplamaşı daire kesitli, saplamaşı daire kesitli, yassı gövdesi yukarı doğru daralarak boyun oluşturanlar, Saplamaşı daire biçimli ve yuvarlak gövdesi uca doğru daralanlar, Saplamaşı daire biçimli gövdesine yuvarlak kesitli bir parçayla bağlananlar ve saplamaşı dikdörtgen kesitli, omuzları hafifçe sivriltilmiş olanlar.

Bu çalışmaya konu edilecek olan temrenler, höyüğün güneybatısındaki kulede ele geçmiş olup bu yapı, etrafındaki hamam ve konutlarla Samsat'ın en önemli Ortaçağ yerleşim alanlarından biridir. Kule, cephesindeki bir taş üstünde Arapça harflerle yazılmış "Allah" lafzı sebebiyle bölgenin Müslümanlarca ilk fethedildiği 9. yüzyıla tarihlenir (Özgüç 2009: 11). Buna karşın, Abbasi-Emevi sikkelerinden oluşan Samsat definesi (Saatçi 1986: 451-465) höyüğün orta kesiminde bulunmuş olup kulede bu döneme ilişkin veriler çok azdır. Kuledeki veriler ise daha çok 12-13 yüzyıl aralığına aittir. Nitekim temrenlerle birlikte bölmelerde ele geçen seramikleri inceleyen Öney (1994: 287-288) ve Bulut (2000) söz konusu malzemenin Suriye bölgesindeki örneklerle paralellüğünden yola çıkarak ithal edilmiş olabileceğini, sırlı, sırsız olmak üzere küp, sürahi, testi, vazo, tabak kâse (**Fotoğraf 3**), kandil gibi çok çeşitli tip ve teknikteki seramiklerin 1150-1250 tarihli ve Suriye Atabekleri, Eyyubi, Artuklu ve Anadolu Selçuklu malzemesi olabileceğini ifade etmiştir. Bunun dışında Samsat'ın Selçuklu ve Artuklu dönemlerine denk gelen I. kültür katının diğer önemli verisi olan sikkeler, 12-13.yüzyılın yaklaşık 175 yıllık bir tarih aralığına aittir (Özgüç 2009: 6-9). Bu sebeplerle seramikler ve sikkelerle aynı kültür katına ait olması ve depolanmış vaziyette birlikte bulunması sebebiyle temrenlerin tarihi için 12-13.yy tarih aralığı önerilebilir.1170'te Suriye bölgesini tahrip eden depremden Samsat'ın da oldukça etkilenmiş, bu sebeple surlar yenilenmek zorunda kalmıştır (Hellenkemper 1976: 75-76). Kulenin Ortaçağ'daki kullanımının da bu yenilenme sonrasındaki tarih aralığına ait olması güçlü bir ihtimaldir.

Kuleden bulunmuş temrenler, üretim hatası, bitmemiş temrenler, dörtgen kesitli, yassı ve çarh temreni şeklinde gruplandırılabilir. Üretim hatası parçalardan bazılarının (**Fotoğraf 4, Şekil 4**) iğne kısmının kıvrıldığı veya ağız kısmının incelendiği, bazılarının ise uç kısmına doğru orantılı bir şekilde incelmediği bazılarının ise birbirine yapışık olduğu görülmüştür.

Bitmemiş temrenlerin başlıca özelliği (**Fotoğraf 5, Şekil 5**) bu örneklerin tam olarak oluşturulmadan yarım bırakılmasıdır. Bunlar üretim hatası örneklerden farklıdır. Nitekim üretim hatası objelerin hatalı kısımlarının dışındaki yerlerinin tam ve çekiç izlerinin yoğun olduğu görülürken bu gruptakilerin hem form olarak bitirilmediği hem de üzerinde yeterince çekiç izi olmadığı görülür. Bu objelerin, kademeli bir üretimin her bir aşamasına işaret eden parçalar olduğu ya da temrenin üretildiği demir çubukların metal özelliklerinin

³ Erkanal'ın 2.bin silahları konusundaki kitabında (1977) temrenler saplamasına göre tasnif edilmiştir. Belki bu dönem için doğru olabilecek bu sınıflama Erkanal tarafından Samsat'ın Ortaçağ temrenlerine uygulanmak istenmiştir. Ancak Ortaçağ'daki eserlerin neredeyse tamamı iğneli (Erkan'ın ifadesiyle saplamalı) olduğu için iğneye dayalı bir tipoloji yapılması doğru bir tasnif olamaz. Ayrıca, Erkanal'ın tipolojisinde 4. ve 5. tipe ait örnekler kule dışı alanlardan bulunmuş olup kule verileriyle birlikte değerlendirilmiştir.

yetersizliğinden ötürü istenilen form, sertlik veya ölçü elde edilemeden yarım bırakılmak zorunda kalınmış parçalar olduğu anlaşılmıştır.

Sağlam durumdaki temrenlerden yassı tip'teki örnekler sayıca en küçük gruptur (**Fotoğraf 6, Şekil 6**). Bu tip temrenlere, Divan-ı Lûgat-i Türk'te yasıç (Teres 2007: 1187) ve Osmanlı ok risalesi "Telhîs-i Resâilü'r-Rumât'te (Mustafa Kâni Bey 2010:131) müselles denildiğini tespit ediyoruz. Bu tipte örnek sayısı altıdır. Ancak bugün müze deposunda bu altı örnekten sadece ikisi mevcuttur. Samsat'taki yassı örneklerin iğne kısmı dairesel, ağız kısımları ise yassı kesitlidir. Bu tipin ağız kısmı eşkenar dörtgen veya deltoid şeklinde geometrik; söğüt yaprağı, uzun/kısa küreğe benzer şekilde cins isimlerle adlandırılan alt türleri vardır. Samsat'taki yassı temrenlerin ağız kısmının eni 1,32x2,36 cm. boyu 1,1x3,5 cm arasında ölçülere sahiptir. Bu ölçüler hem anonim Memlük ok risalesi (Klopsteg 1947: 56) hem de Osmanlı ok risalesi Telhiste (Mustafa Kâni Bey 2010: 132) yassı oklar için ifade edilen "bir parmak mimari zira'boy ve onun yarısı ölçüsünde en" ölçüsüyle uyumludur. Bu gruptaki temrenlerden sadece iki örneğin ağırlığını biliyoruz. Bunlardan biri 5,1 gr. diğeri 13 gr. ağırlığındadır. İğnesi tam olarak kalabilmiş yassı örnek yoktur. Bu tipteki temrenlerde, bilezikten omuz kısmına geçişte ağızın bir-iki cm. düz devam ettiği, sonra dışbükey biçimlenişin başladığı görülür. Bu tipin en yakın benzerlerini Kubad-Abad Selçuklu Sarayı (Yavaş, 2012:130), Isparta-Eğirdir II.Keyhüsrev Kervansarayı ve Alanya İçkale Selçuklu Sarayı buluntuları arasında görmekteyiz. Diğer bazı örnekler arasında Nisapur (Allan 1982: 56) Korucutepe (Van Loon 1980: P.116/F), Gritille (Redford 1998: 169, Resim 4:2a,c), Tille (Moore 1993: 155, Resim 71:114), Taşkun Kale (McNicoll 1983: 246, Resim 119:49), Sardeis (Waldbaum 1983: Levha 4/53, 56, 58, Levha 5/81), Pergamon (Gaitsch 2005: 139-141,Taf.38/Pl-2,6,13, 15, 22, 26, 34), Korinthos (Davidson 1952: Levha 91/1530, 1559), Ephesos (Gauß 2007: Taf.LIV, Resim 1609), Amorium (İnce 2010: 12,16), Samaria (Crowfoot vd. 1957: 454, Resim 111:11), Djadovo (Borisov 1989: Resim 129) buluntularını zikredebiliriz. Bu tip temrenler geleneksel ok risalelerinde zırhsız düşmana ve daha çok da av için vahşi hayvana atıldığı ifade edilir (Mustafa Kâni Bey 2010: 132). Bu veriler, kulede bulunan temrenler arasında av için kullanılan tipin çok az olduğunu ortaya koymaktadır.

Dörtgen kesitli tipteki temrenler, kule'de bulunmuş örnekler içinde en büyük gruplardan birini teşkil eder. Osmanlı ok risalelerinde "zırh ve demirden başka et, sinir, kemik, her neye isabet ederse geçip çekince bulunduğu yeri söküp parçalar" (Mustafa Kâni Bey 2010: 131) şeklinde ifade edilen bu tipin iki alt grubu vardır. Bunlardan ilki, kare kesitlidir (**Fotoğraf 7, Şekil 7**). Diğeri ise daha az sayıda elimize geçmiş olan baklava kesitli örneklerdir (**Fotoğraf 9, Şekil 9**). Baklava kesitli temrenler, 6,66x11,68 gr. ağırlığında 0,9-1,1 cm. eninde 3,5-5 cm boyundaki on örnekten oluşur. Kare kesitliler ise 5,17-15,56 gr. ağırlığında 0,7-1,5 cm. eninde ve 2,92-5,5 cm. boyundadır. Bu her iki alt gruptaki temrenlerin de kısa ve uzun (veya büyük-küçük) türleri vardır (**Fotoğraf 8, Şekil 8**). Nitekim Telhis'te de her temren türünün kısa ve uzun olarak alt grupları olduğu ifade edilir (Mustafa Kâni Bey 2010: 131; Yücel 1999: 300). Örneğin kare kesitlilerden küçük örneklerinden biri 4 gr. ağırlığında ve 0,8x1,6 cm. ölçülerindedir. Hem baklava hem kare kesitli temrenlerde, iğneden itibaren her köşede pahlanarak sekizgene dönüşen dörtgen prizmal ağız, iğneyle birleştiği yerden itibaren uç kısmına doğru incelenerek sonlanır. Telhis'te 'murabba' olarak isimlendirilen bu tip temrenler, "zırh ve demirden başka et, sinir, kemik her neye isabet ederse geçip çekince bulunduğu yeri söküp parçaları" (Mustafa Kâni Bey 2010: 131). Anonim Arap risâlesinde (Faris-Elmer 1945: 108) ise bu tipin zırhlı düşman ve aslan benzeri hayvanlara karşı kullanıldığı belirtilir. Batı literatüründe 'bodkin' olarak ifade edilen dörtgen temrenler, İngiliz okçusu tarafından zırhlı süvarilere karşı oldukça etkin kullanılmıştır (Latham-Paterson 1970: 31). Bu temrenler hem zincir hem plaka zırhları kolaylıkla geçmekteydi, ayrıca Ortaçağ'da zırhsız düşmanda da,

-yassı temrenler kadar olmasa da- yaralanmalara yol açıyordu. Boğazköy ve Gırnavaş'ta (Yalçıklı 1999: Levha XI.4, XI.5) ele geçmiş dörtgen temrenler bu grubun Anadolu'daki erken örneklerinden bazılarıdır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla Ortaçağ ören yerlerinde en fazla rastlanılan tip olan dörtgen kesitli temrenlere rastladığımız merkezler arasında Kubad-Abad Selçuklu Sarayı (Yavaş 2012: 284), Gritille (Redford 1998: 169, Res. 4:2e,b), Tille (Moore 1993: 154, Res. 70: 106-109), Minnetpınarı (Tekinalp 2005: 124, Resim 75:1A), Taşkun Kale (Mc Nicoll 1983: 246, Resim 119:48), Aşvan Kale (Mitchell 1980: 186, Res. 90:26), Pergamon (Gaitzsch 2005: 143, Taf.39), Olynthos (Robinson 1941: Levha CXXIII, Resim 1988-1989, 1993), Paneas (Tzaferis-İsraeli 2008: 181, Katalog numarası 66), Korinthos (Davidson 1952: Lev. 93, Res. 1532), gibi höyük ve antik yerleşimlerin Ortaçağ katmanlarında ayrıca, Djodovo (Borisov 1989: Resim 131), Amorium (İnce 2010: 11. Resim 2), Qal-at-Seman (Kazanski 2003: Lev.6/Res. 16, 17, 22-24), Samaria'yı (Crowfoot vd. 1957: 454, Res. 111: 20) zikredebiliriz.

Temrenler arasındaki bir grup, klasik kompozit bir yayla atılabilecek temrene göre ağır olmalarıyla dikkati çekmekteydi. Bunlar, batılı literatürde 'crossbow', çağdaş literatürde 'tatar yayı' denilen Selçuklu kaynaklarında çarh/çark veya zenberek/zenburek (İbni Bibi 1996, I: 339, 431) denilen kundaklı yay sınıfından savaş aletlerine ait temrenlerdir (**Fotoğraf 10, Şekil 10**). Bunlar 19-37 gr. arasında değişen ağırlıklara sahiptir ama biçimleri dörtgen tipteki temrenlerden farklı değildir. Ele geçen örneklerden anlaşıldığı kadarıyla Samsat çarh uçlarının tamamı, savaş tipi çarh temreni olup, av veya spor maksatlı olanlara rastlanmamıştır. Tespit ettiğimiz diğer Ortaçağ Anadolu örnekleri de askeri nitelikli çarh temrenleridir (Galloway 1903: 17). Bu örneklerden Kubad-Abad Sarayı 66 gr. (Yavaş 2012: 127), Adıyaman-Perre kazılarına ait örnek 37 gr, Kahta-Horis kale kazısı örneği ise tam 125 gr. ağırlığındadır. İngiltere-Gloucestershire'daki 1256 tarihli St Briavel Kalesinde 25.000 'quarrel' (savaş) tipi çarh temreni bulunmuştur (Straley-Cubitt 2015: 61-68). Filistin'deki Memluk/Haçlı Kalesi Arşuf'da ele geçmiş 1200 demir temren arasında da savaş için kullanılmış tipte çarh temrenine rastlanmıştır (Raphael-Tepper 2005: 95, Resim 8A).

Samsat Höyüğün güneybatı kenarında bulunan bir Ortaçağ burcu, bugüne kadar Anadolu'da tek seferde ele geçmiş en büyük temren koleksiyonunu barındırıyordu. Genel olarak 12-13. yüzyıl olarak tarihleyebileceğimiz ama daha genel bir ifadeyle Selçuklu çağına ait olduğu tespit edilen bu temrenler genel olarak dörtgen kesitli ve çarh denilen kundaklı yaylarla atılan uçlardan oluşmaktadır. Temrenler arasında yer alan bitmemiş/yarım bırakılmış olanlar ve üretim hatası örnekler de mevcuttur. Murabba ve çarh temrenlerinin iki ana farklı gruba ayrıldığı, bunun da ok risalelerinde belirtildiği gibi her temren tipi kısa ve uzun şeklinde iki tipi vardır şeklindeki tanıma uygun düştüğü anlaşılmaktadır.

Şekillerin Listesi

Şekil 1. Temrenin Bölümleri

Şekil 2. Samsat Höyük ve kule (Özgüç 2009: Plan 3'dan işlenerek)

Şekil 3. Kule içindeki oda ve temrenlerin bulunduğu bölmeler (Özgüç 2009: Plan 5'den işlenerek)

Şekil 4. Üretim Hatası Temrenler

Şekil 5. Bitmemiş Temrenler

Şekil 6. Yassı Temrenler

Şekil 7. Dörtgen (Kare) Kesitli Büyük Temrenler

Şekil 8. Dörtgen (Kare) Kesitli Küçük Temrenler

Şekil 9. Dörtgen (Baklava) Kesitli Temrenler

Şekil 10. Çarh/Zenburek Temrenleri

Fotoğrafların Listesi

Fotoğraf 1. Kule (Özgüç 2009: Fotoğraf 62)

Fotoğraf 2. Kule içindeki bölmeler (Özgüç 2009: Fotoğraf 65)

Fotoğraf 3. Samsat Seramikleri (Özgüç 2009: Fotoğraf 134)

Fotoğraf 4. Üretim Hatası Temrenler

Fotoğraf 5. Bitmemiş Temrenler

Fotoğraf 6. Yassı Temren

Fotoğraf 7. Dörtgen (Kare) Kesitli Büyük Temrenler

Fotoğraf 8. Dörtgen (Kare) Kesitli Küçük Temrenler

Fotoğraf 9. Dörtgen (Baklava) Kesitli Temrenler

Fotoğraf 10. Çarh/Zenburek Temrenler

Fotoğraf 11. Kule temrenlerinden birinin heterojen içyapı görüntüsü

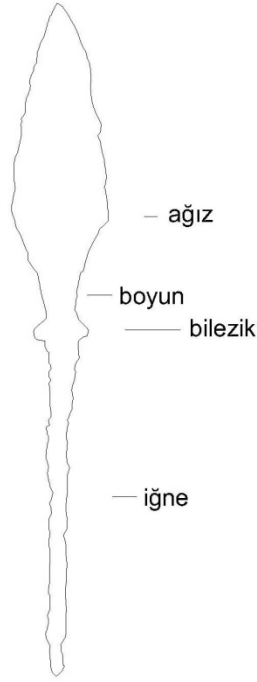
Kaynaklar

- Allan 1982: Allan, J., *Nishapur: Metalwork of the Early Islamic Period*, New York 1982.
- Borisov 1989: Borisov, B.D., *Djadovo, Bulgarian, Dutch, Japanese Expedition I, Medieval Settlement and Necropolis (11th-12th Century)*, Ed. A. Fol vd., Tokai, 1989.
- Bulut 2000: Bulut, L., *Samsat Ortaçağ Seramikleri (Lüster ve Sıraltılar)*, İzmir, 2000.
- Crowfoot vd. 1957: Crowfoot, J.W. - Crowfoot, G.M. - Kenyon, K.M., *The Object From Samaria*, Londra 1957.
- Davidson 1952: Davidson, G.R., *The Minor Object, Corinth Results of Excavations XII*, New Jersey, 1952.
- Demirkent 1979: Demirkent, I., "Sümeysat mad.", *İslam Ansiklopedisi*, XI, 1979, 232-236.
- Faris - Elmer 1945: Faris, N.A. - Elmer, R.P., *Arab Archery*, Princeton, New Jersey, 1945.
- Gaitzsch 2005: Gaitzsch, W., *Eisenfunde Aus Pergamon Geräte, Werkzeuge Und Waffen*, Pergamenische Forschungen 14, Berlin, 2005.
- Galloway 1903: Galloway, R.P., *The Book of the Crossbow*, New York, 1903.
- Goell 1974: Goell, T., "Samosata Archaeological Excavations, Turkey, 1967", *National Geographic Society Research Reports*, 1969 Projects, Washington, D.C., 1974, 83-109.

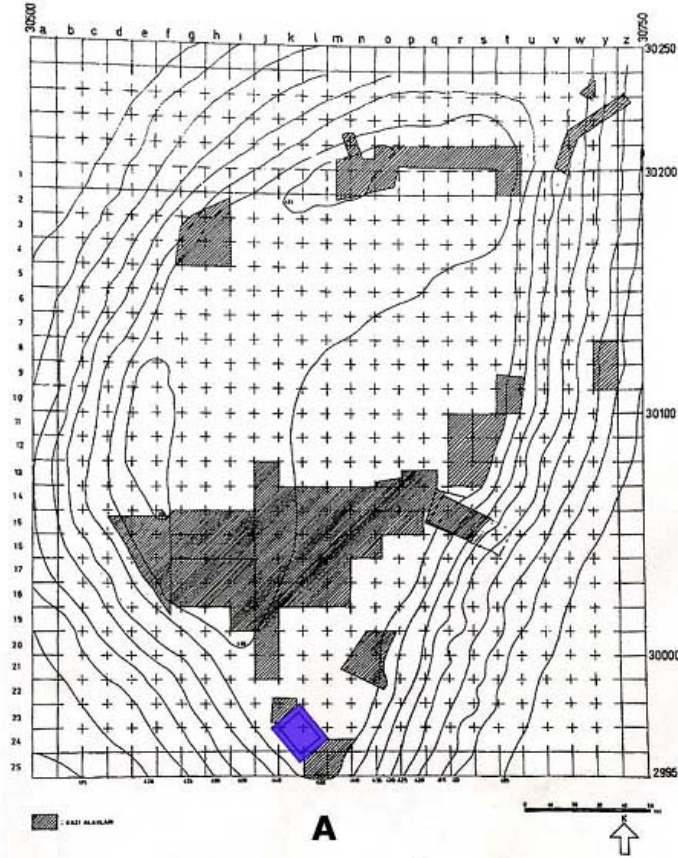
- Hellenkemper 1976: Hellenkemper, H., “Burgen der Kreuzritterzeit in der Grafschaft Edessa und im Königreich Kleinarmenien”, *Geographica Historical* 74, Bonn, 1976, 75-76
- İnce 2010: İnce, N., *Anadolu'nun Bizans Kenti Amorium'da Savaşın İzleri (Metal Savaş Aletleri)*, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Yayınlanmamış Lisans Tezi, Çanakkale, 2010.
- Kazanski 2003: Kazanski, M., *Qal'at-Sem'an Rapport Final 4.3: Les Objets Métalliques*, Institut Français du Proche-Orient, Amman-Beyrouth-Damas, Mission Française de Qal'at-Sem'an, Beyrouth 2003.
- Klopsteg 1970: Klopsteg, P.E., *Turkish Archery and the Composite Bow*, Evanston, 1947.
- Latham - Paterson 1970: Latham, J.D. - Paterson, W.F., *Saracen Archery*, London 1970.
- Mc Nicoll 1983: Mc Nicoll, A., *Taşkun Kale, Keban Rescue Excavations Eastern Anatolia*, BAR, Ankara, 1983.
- Mitchell 1980: Mitchell, S., *Aşvan Kale, Keban Rescue Excavations Eastern Anatolia I, The Hellenistic, Roman and Islamic Sites*, Ankara 1980.
- Moore 1993: Moore, J., *Tille Höyük 1, The Medieval Period*, British Institute of Archeology at Ankara, Ankara 1993.
- Mustafa Kânî Bey 2010: *Telhîs-i Resâ'îlât-ı Rumât (Okçuluk Kitabı)*, (Haz.: K. Yavuz-M. Canatar, Ed.: İ.A.Yüksel), 2010, İstanbul.
- Öney 1982: Öney, G., “1978-79 ve 1981 Yılı Samsat Kazılarında Bulunan İslam Devri Buluntularıyla İlgili İlk Haber”, *Arkeoloji-Sanat Dergisi I*, 1982, 71-80.
- Öney 1994: Öney, G., “Pottery from the Samosata Excavations, 1978-81”, *The Art of The Saljuqs in Iran and Anatolia*, (Ed.: R.Hillenbrand), IAA 4, California 1994, 286-295.
- Özgüç 1986: Özgüç, N., “Sümeysat Definesi”, *Belleten*, XLIX/195, Ankara 1986, 441-450.
- Raphael - Tepper 2005: Raphael, K - Tepper, Y., “The Archaeological Evidence from Arsuf”, *Mamluk Studies Review*, IX-I, 2005, 95-100.
- Redfod 1998: Redfod, S., *The Archaeology Of The Frontier In The Medieval Near East: Excavations at Gritille*, Boston 1998.
- Robinson 1941: Robinson, D.M., *Metal and Minor Miscellaneous Finds, Excavations at Olynthos Part X*, Londra 1941.
- Saatçi 1986: Saatçi, T., “Sümeysat Definesi Sikkeleri”, *Belleten*, XLIX/195, Ankara 1986, 451-465.
- Straley - Cubitt 2015: Straley, D.- Cubitt R.S., “Wars of the Toses: Battlefield Arrow-Heads Under the Microscope”, *Historical Metallurgy* 48, 2015, 61-68.
- Tekinalp 2005: Tekinalp, V., *Minnepınarı: Doğu Kilikya'da Bir Ortaçağ Yerleşimi, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Projesi*, Arkeolojik Kurtarma Kazıları Proje Dokümanları: 7, Ankara 2005.

- Teres 2007: Teres, E., “Karahanlı Türkçesinde Askerlikle İlgili Bazı Terimler Üzerine”, *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Vol 2/4*, 2007, 1185-1192.
- Tzaferis - Israeli 2008: Tzaferis V. - Israeli, S., *Paneas II, Small Finds and Other Studies*, Israel Antiquities Authority 38, Kudüs, 2008.
- Van Loon 1980: Van Loon, M.N., *The Other Medieval Object, Korucutepe, Final Report on the Excavations*, Oxford, 1980.
- Yalçıklı 1999: Yalçıklı, D., *Anadolu’da M.Ö. 12. Yüzyıldan M.Ö. 6. yüzyıl Sonuna Kadar Metal Silah Endüstrisi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1999.
- Yavaş 2012: Yavaş, A., “First Records On Anatolian Seljuk Arrowheads (In The Light Of Kubad-Abad Palace Specimens)”, *Uluslararası Hakemli Akademik Sosyal Bilimler Dergisi 03.04*, 2012, 119-145
- Yücel 1999: Yücel, Ü., *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları 182, Ankara 1999.

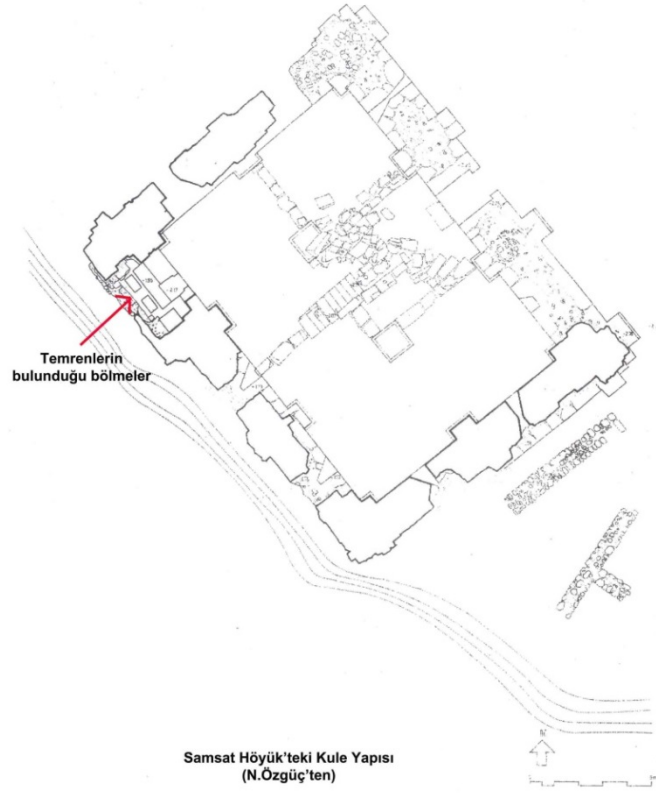
ŞEKİLLER

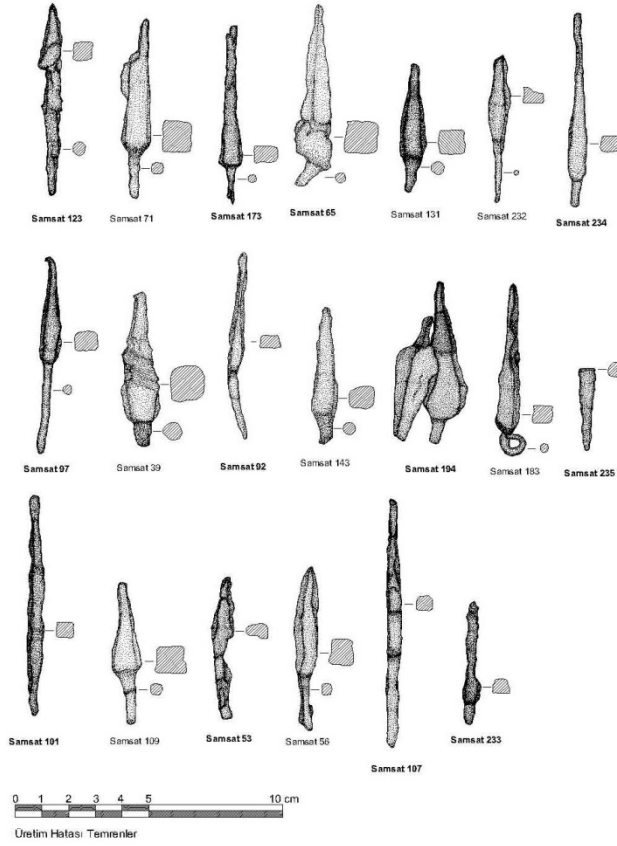
Şekil 1. Temrenin Bölümleri

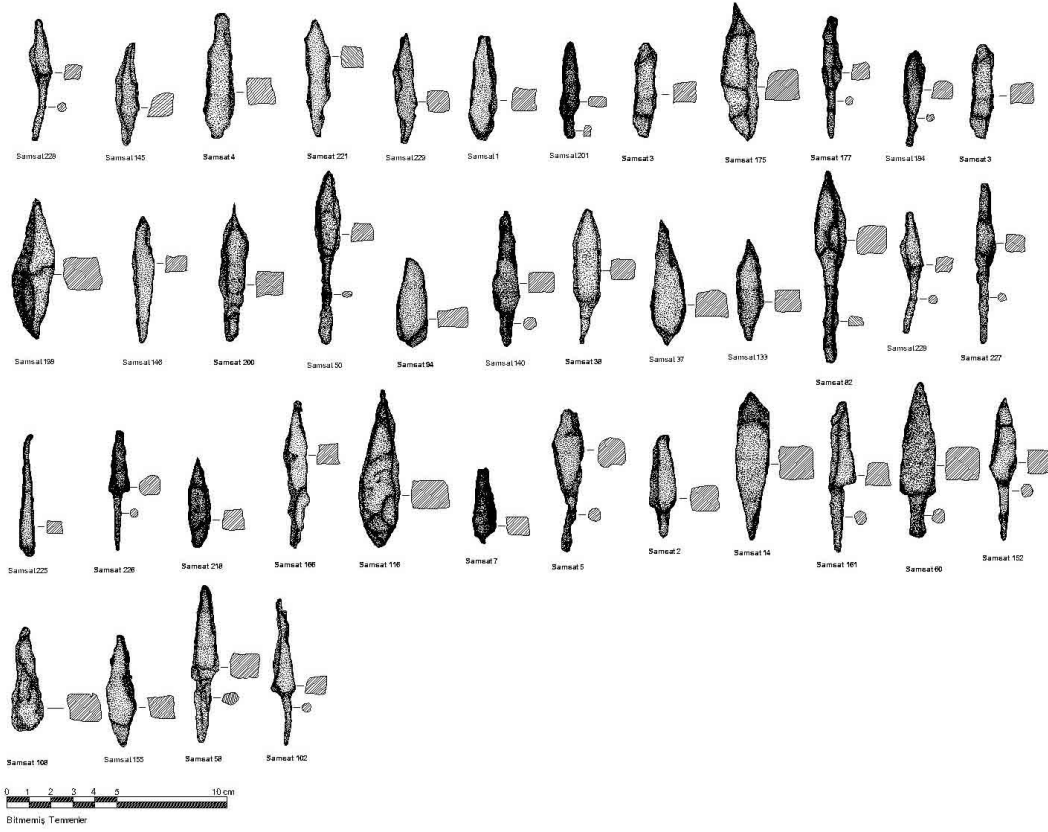
Şekil 2. Samsat Höyük ve kule (Özgüç 2009: Plan 3'dan işlenerek)

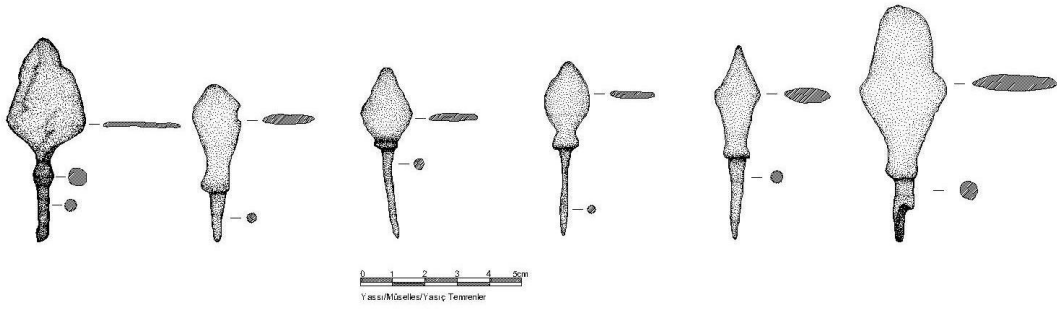
Şekil 3. Kule içindeki oda ve temrenlerin bulunduğu bölmeler (Özgüç 2009: Plan 5'den işlenerek)

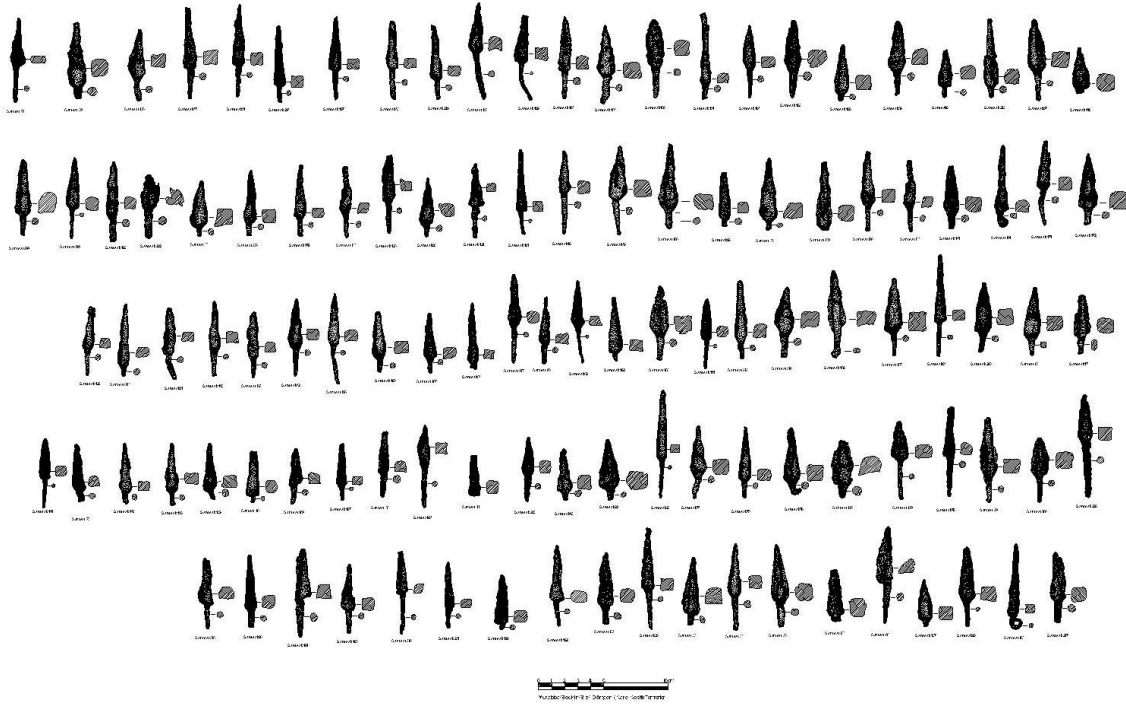
Şekil 4. Üretim Hatası Temrenler

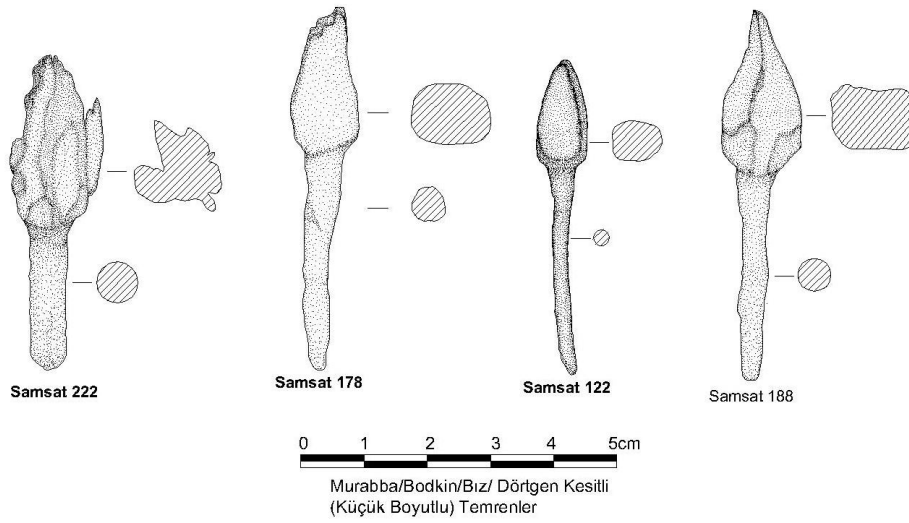
Şekil 5. Bitmemiş Temrenler

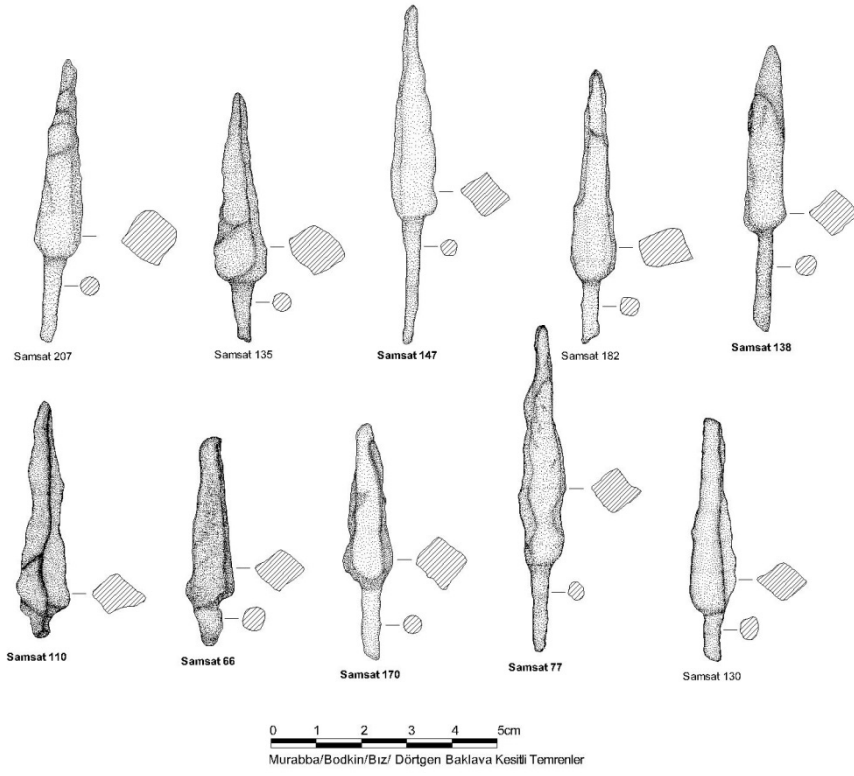
Şekil 6. Yassı Temrenler

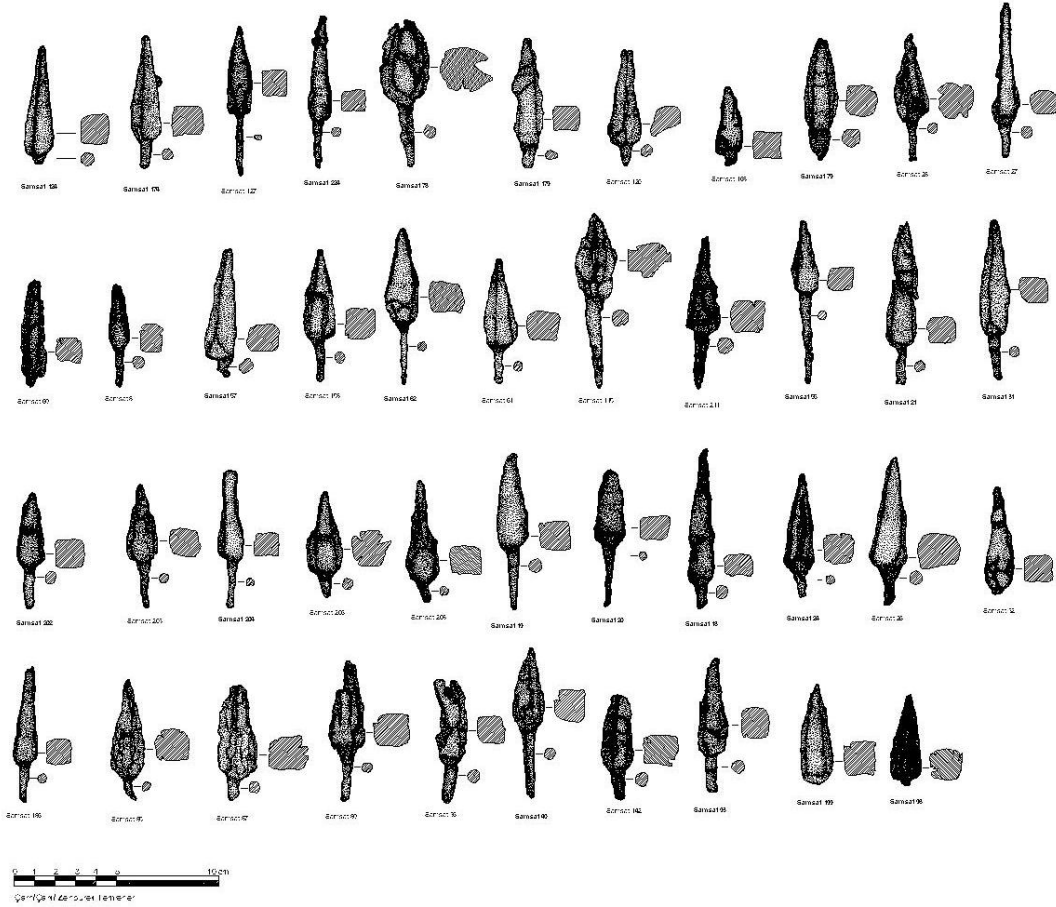
Şekil 7. Dörtgen (Kare) Kesitli Büyük Temrenler

Şekil 8. Dörtgen (Kare) Kesitli Küçük Temrenler

Şekil 9. Dörtgen (Baklava) Kesitli Temrenler

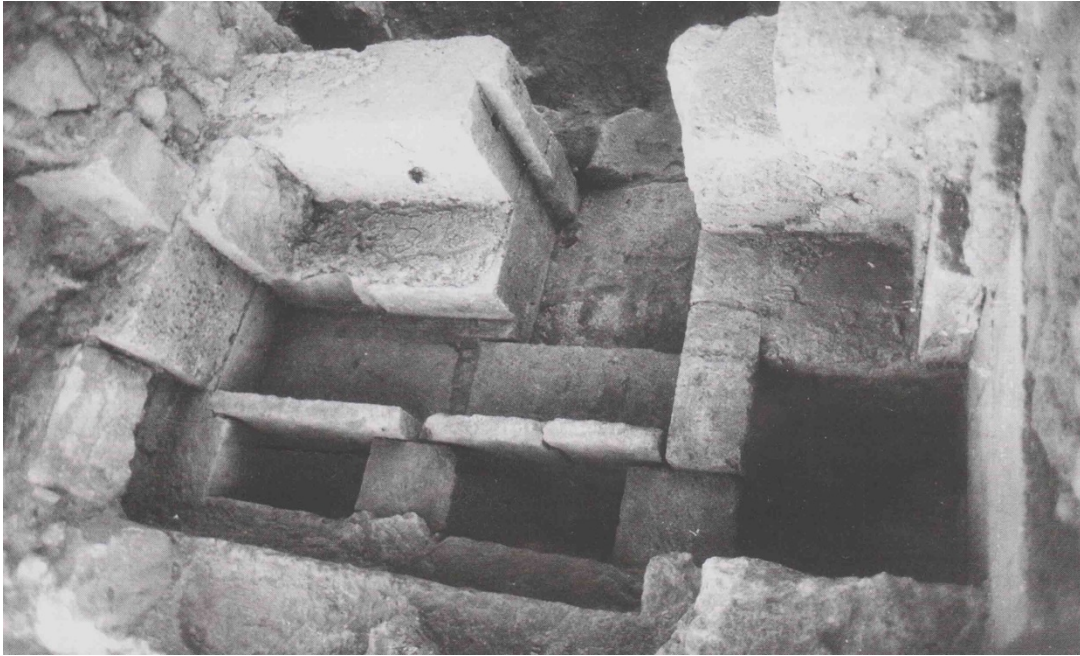

Şekil 10. Çarh/Zenburek Temrenleri

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1. Kule (Özgüç 2009: Fotoğraf 62)

Fotoğraf 2. Kule içindeki bölmeler (Özgüç 2009: Fotoğraf 65)

Fotoğraf 3. Samsat Seramikleri (Özgüç 2009: Fotoğraf 134)

Fotoğraf 4. Üretim Hatası Temrenler

Fotoğraf 5. Bitmemiş Temrenler

Fotoğraf 6. Yassı Temren

Fotoğraf 7. Dörtgen (Kare) Kesitli Büyük Temrenler

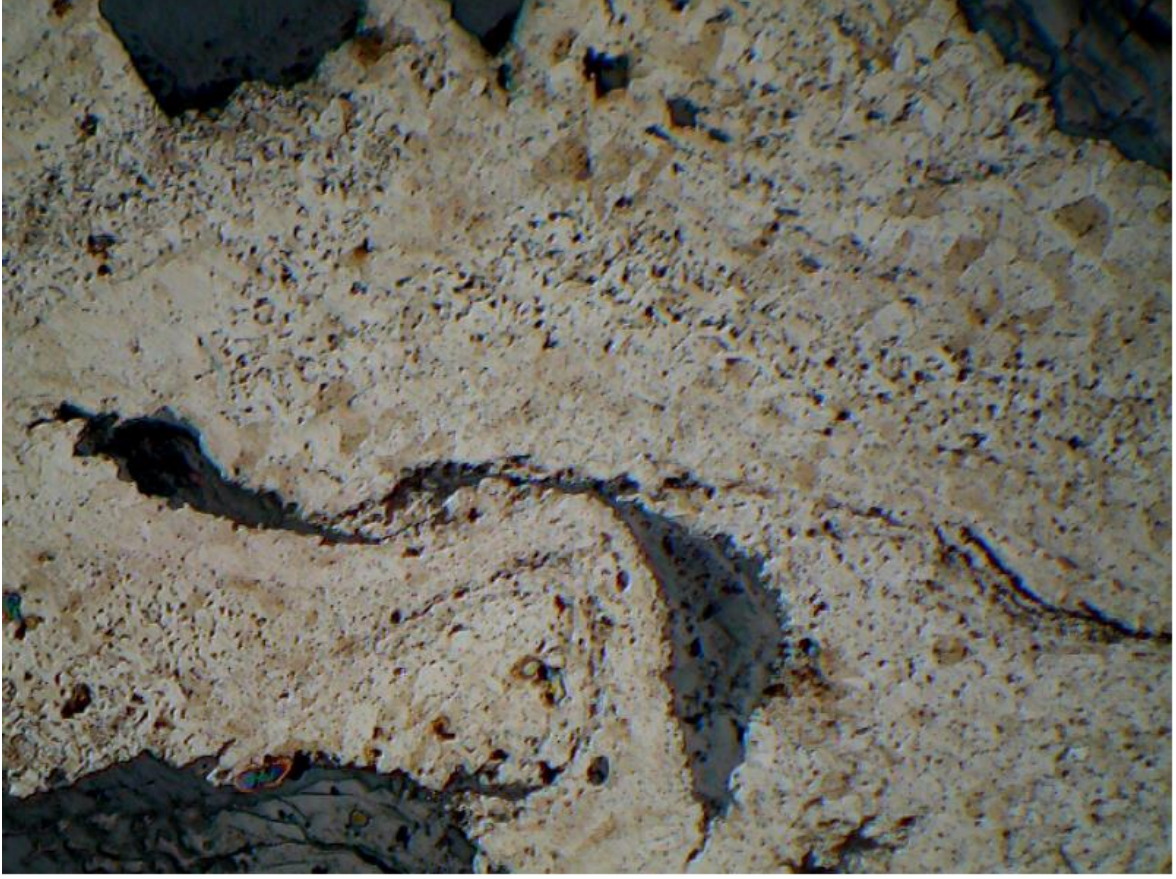
Fotoğraf 8. Dörtgen (Kare) Kesitli Küçük Temrenler

Fotoğraf 9. Dörtgen (Baklava) Kesitli Temrenler

Fotoğraf 10. Çarh/Zenburek Temrenler

Fotoğraf 11. Kule temrenlerinden birinin heterojen içyapı görüntüsü

MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştayı Makaleleri

MASROP E-Dergi Cilt 7

- “Ok Uçları Çalıştayı Sözlü ve Poster Bildiri Özetleri (MASROP E-Dergi’de Yayınlanmayan)”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Oral and Poster Presentations Abstracts of Arrowheads Workshop (No Published in MASROP E-Dergi) 7-9
- Yağuzluk, H.,
“Batı Anadolu’da Ok Ucu Bulunan M.Ö. 1. Bin Merkezleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Centres in West Anatolia where Arrowheads are unearthed from 1st Millennium B.C. 10-12
- Köseoğlu, F. N.,
“Hellen Dünyasında Ok, Yay ve Okçuluk”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Arrow, Bow and Archery in Hellenic World 13-26
- Baysal, A.,
“Kafamda ‘’UC’’uk Bir Fikir Var: Arkeolojide Teknolojik Açıdan Yaratıcılık”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 9, (2013) 2017
There’s a ‘pointed’ idea in my head: inventiveness in archaeology from a technological perspective 27-41
- Baykan, C.,
“Kovanlı Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 9, (2013) 2017
Organic Material Detection at the Conservation of Socketed Arrowheads 42-50

MASROP E-Dergi Cilt 8

- Dardeniz, G.,
“M.Ö. II. ve I. Bin Ok Uçlarında Arkeometrik Bulgular”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 10, (2014) 2017
Archaeometric Findings at Arrowheads of the Second and First Millennium B.C. 7-17
- Güder, Ü.,
“Orta Çağ Demir Temren Örneklerinin Sertlik Değerleri ve Sertleştirme Yöntemleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 10, (2014) 2017
Hardness Values and Hardening Techniques of Medieval Arrowheads 18-25
- Aslaner, O. D.,
“Yukarı Dicle Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Fırlatma Uçlarının Deneysel Çalışması”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 11, (2014) 2017
An Experimental Study on Pre-Pottery Projectile Points in Upper Tigris Basin 26-45
- Özdemir, M. A. - Işıklı M.,
“Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 11, (2014) 2017
A General Evaluation On The Arrow-Heads Discovered At Ayanis Castle in Van 46-62

MASROP E-Dergi Cilt 9

- Yalçıklı, D.,
“Demir Çağı’nda Batı Anadolu’dan Tunç Ok Uçları: Üretim Tekniklerindeki Değişim”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 12, (2015) 2017
Bronze Arrowheads from Western Anatolia in The Iron Age: Changes in Their Production Technique 7-17
- Baykan, D.,
“Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk’ta Bulunan Ok Uçları”
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 12, (2015) 2017
Arrowheads Found at Nif Mountain Karamattepe and Ballicaoluk Excavations 18-40
- Zunal, O.,
“Klaros’ta Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 13, (2015) 2017
Arrowheads from Klaros 41-53
- Arslan, B. - Aybek, S. - Durak, E.,
“Metropolis’te Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 13, (2015) 2017
Arrowheads From Metropolis 54-73

MASROP E-Dergi Cilt 10

- Baykan, D.,
“Alliano’da Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017
Arrowheads Uncovered at Alliano 7-21
- Türktüzün, M. - Oransay, A. - Ünan, S.
“Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017
Arrowheads Uncovered at Kütahya Museums Excavations 22-34
- Yavaş, A.,
“Samsat Höyük Ortaçağ Temrenleri Konusunda İlk Tespitler”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017
First Detections of Medieval Arrowheads from Samsat Mound 35-53
- Baykan, D.,
“Nif Dağı Başpınar Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017
Arrowheads Found at Nif Mountain Başpınar Excavations 54-62

MASROP E-Dergi Cilt 11

- Aygör, E.,
“Konya Gevale Kalesi Kazılarında Bulunan Ok Uçlarının Değerlendirilmesi”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Evaluation of Arrowheads Uncovered in Konya Gevale Castle Excavations 7-24
- Oktay Çerezci, J. Ö.,
“Göktürk Devri Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Arrowheads of Gokturk Period 25-44

- Novrozlu, A.,
“Kafkasya’da Bulunmuş Bronz Çağı Ok Uçları ve Yakın Doğu’daki Paralelleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Caucasian Arrowheads and Their Near Eastern Parallels in the Bronze Age 45-56
- Atik, N.
“Heraion Teikhos Kazılarında Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Arrowheads Found During Excavations in Heraion Teikhos 57-76

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Cilt 7-11 2017 Hakemleri

Prof. Dr. Nuran Şahin (*Ege Ü. emekli*)

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (*İstanbul Ü. emekli*)

Doç. Dr. Daniş Baykan (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Sedef Çokay Kepçe (*İstanbul Ü.*)

Doç. Dr. Lale Doğer (*Ege Ü.*)

Doç. Dr. Necmi Karul (*İstanbul Ü.*)

Doç. Dr. Ahmet Yaraş (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Çiler Altınbilek Algül (*İstanbul Ü.*)

Dr. Emma Louise Baysal (*Trakya Ü.*)

Dr. Fatma Banu Çakan (*İstanbul Ü.*)

Dr. Cevdet Merih Erek (*Gazi Ü.*)

Dr. Kenan Eren (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Melda Ermiş (*İstanbul Ü.*)

Dr. İlkan Hasdağlı (*Trakya Ü.*)

Dr. Murat Özgen (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Aşkim Özdzibay (*İstanbul Ü.*)

Dr. Müjde Peker (*İstanbul Ü.*)

Dr. Hasan Peker (*İstanbul Ü.*)

Dr. Işık Şahin (*Trakya Ü.*)

Dr. Fuat Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Aslihan Yurtsever Beyazıt (*İstanbul Ü.*)

Dr. Melike Zeren Hasdağlı (*Uşak Ü.*)

Öğr. Gör. Ceren Baykan (*Trakya Ü.*)